

ЗАЕДНО ВЪВ ВРЕМЕТО

СБОРНИК
КУЛТУРНИ МАРШРУТИ

WWW.ROOTSOFTIME.EU

www.rootsoftime.eu

УО на Национална програма за изпълнение на младежки дейности по чл. 10 а от Закона за хазарта (2023-2025), ключова област 2. „Младежки инициативи и кампании“, към Министерство на младежта и спорта, не носи отговорност за публикуваното съдържание.

„Заедно във времето“

е сборник от културни маршрути – живо наследство, което ни вдъхновява.
В неговите страници се срещат минало и бъдеще, защото именно в корените си откриваме силата да творим нови светове.

Потопи се в културата, историята и духа на тези места.
Разходи се сред древни крепости, свещени обители и възрожденски шедеври.
Почувствай силата на традициите и красотата на едно безценно наследство, което продължава да ни свързва през времето.

Министерство на младежта
и спорта

Проект „Заедно във времето“ договор 25-00-21/05.09.2025 г. се изпълнява от СНЦ Център за граждански инициативи „Антерия“ с финансовата подкрепа на Национална програма за изпълнение на младежки дейности по чл. 10 а от Закона за хазарта (2023-2025), ключова област 2 „Младежки инициативи и кампании“, към Министерство на младежта и спорта.

Снимки на римската стена и руини в гр. Хисаря - едно от уникалните селища в България, известно със своите минерални извори и хилядолетна история. Днешното градче с население малко над 6000 души води началото си от дълбока древност – официално още между 6-ото и 5-ото хилядолетие преди Христа.

България е земя, където всяка крепост, всяка улица и всеки музей пази шепота на миналото и тайните на времето. Старите крепости шепнат истории на владетели и войни, калдъръмените улички на градовете пазят стъпките на поколения, а древните храмове и манастири носят ехо от молитви и тайни. От Северозапад до Югоизток, от Родопите до Черноморието, всяко място крие своята мистерия, всеки музей или исторически комплекс е прозорец към отдавна забравени животи.

В този маршрут ще срещнете не само камък и тухла, а души и легенди. Ще усетите величието на Перперикон и Кабиле, ще се потопите в магията на старите квартали на София и Пловдив, ще се изкачите по крепостите на Видин и Белозградчик, и ще чуете шепота на морето край Созопол и Несебър.

Това е пътуване във времето – от тракийски светилища до средновековни крепости, от възрожденски къщи до модерни музеи, където всяка стъпка разкрива нови тайни, а всяка история очаква да бъде преживяна. Открийте България чрез очите на тези, които са я градили, обичали и защитавали.

Глава I

Културно- исторически маршрут
СОФИЙСКИ РЕГИОН

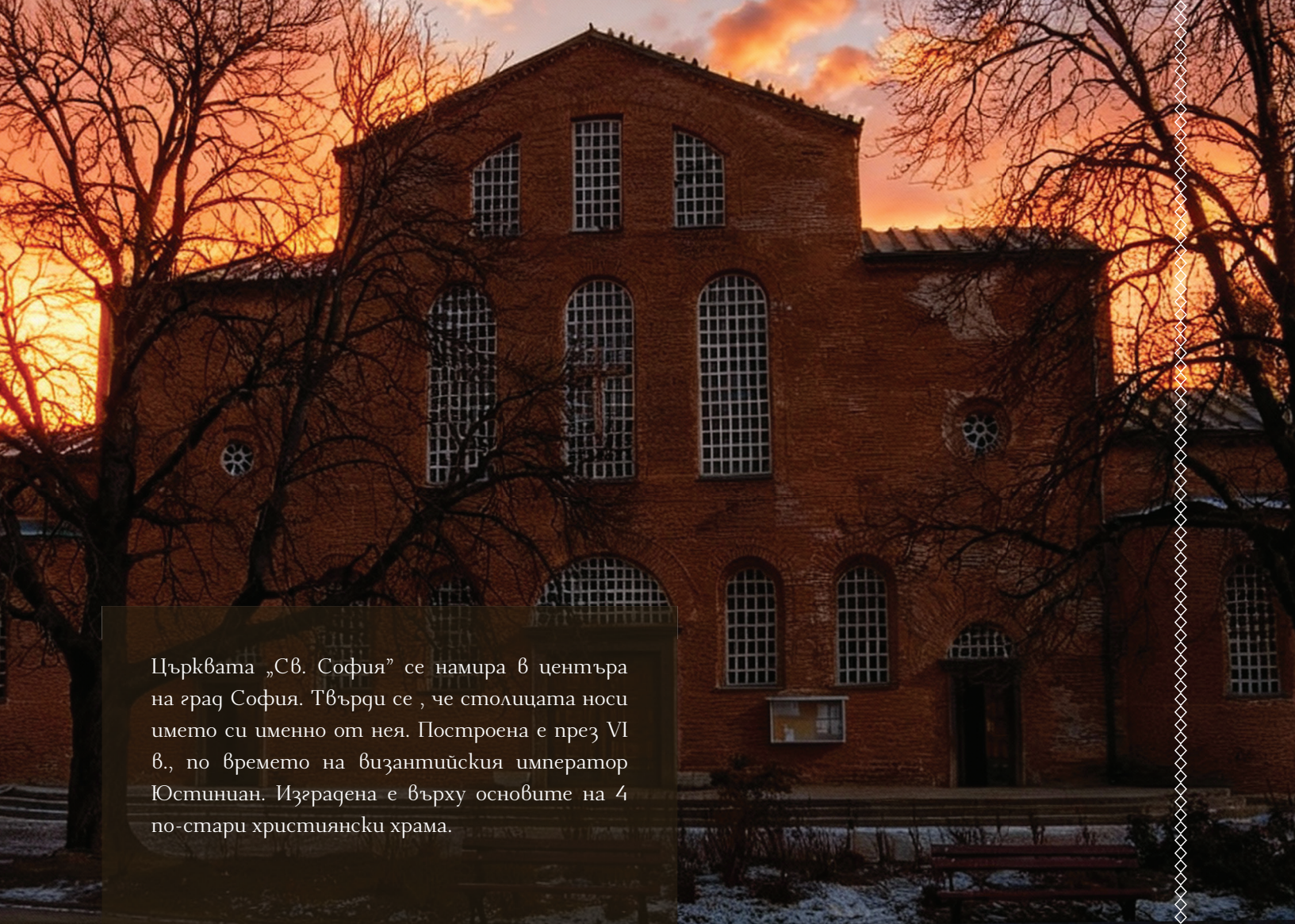
Пътуване през времето

Сканирай QR кода, изследвай маршрута и научи повече за всеки един от обектите. Чуй подкастите. Потопи се в историите за местата и открий любопитни факти, които често остават незабелязани. Позволи на аудио разказите да те водят и превърни разходката си в истинско приключение.

СОФИЯ: Храм-паметник „Св. Александър Невски“/Базилика „Св. София“. Паметник на Незнайния войн/Национална художествена галерия/Етнографски музей/Антична Сердика – Ларгото/Църква „Св. Петка Самарджийска“/Ротондата „Св. Георги“. ПЕРНИК: Пернишка крепост/Музей на минното дело. КЮСТЕНДИЛ: Хисарлъка/Римски терми/Галерия „Майстора“/Църква „Св. Мина“. САМОКОВ: Байракли джамия/Възрожденски къщи в центъра. ИХТИМАН: Ихтиманска крепост. ЕЛИН ПЕЛИН: Музей „Елин Пелин“. ЕТРОПОЛЕ: Етрополски манастир „Св. Троица“/Исторически музей – Етрополе. БОТЕВГРАД: Ботевградска часовникова кула/Исторически музей – Ботевград.

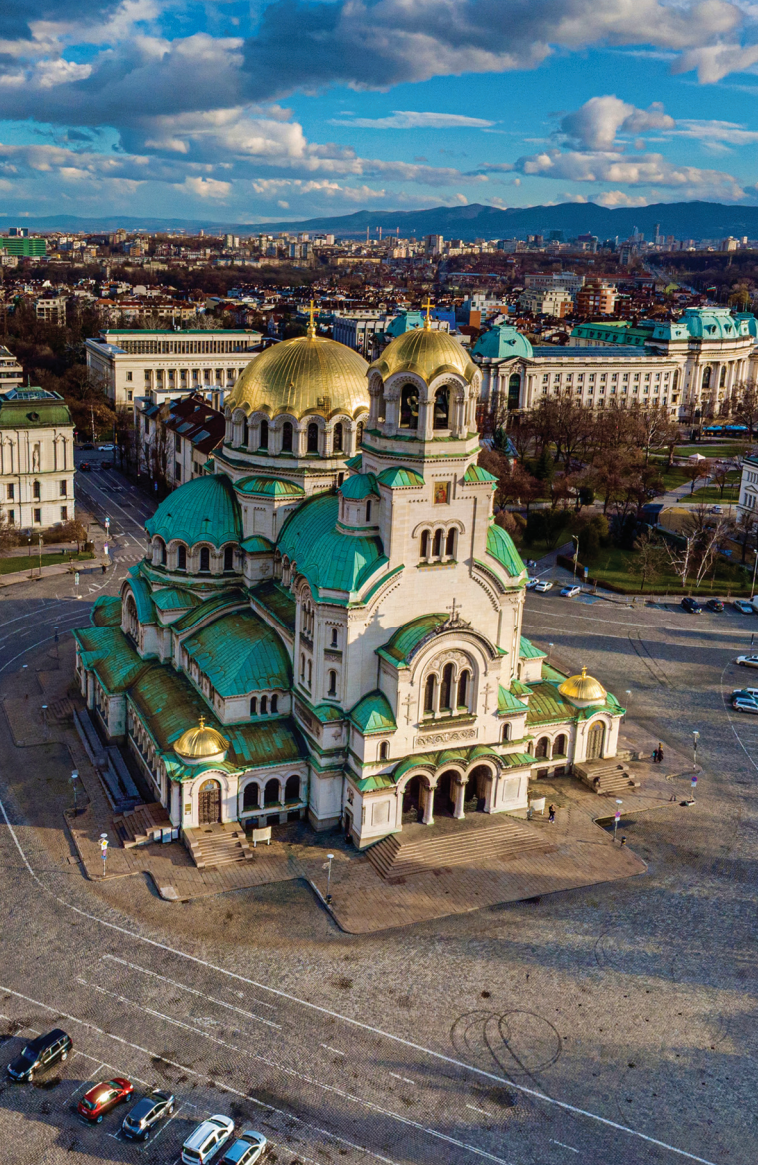

Църквата „Св. София“ се намира в центъра на град София. Твърди се, че столицата носи името си именно от нея. Построена е през VI в., по времето на византийския император Юстиниан. Изградена е върху основите на 4 по-стари християнски храма.

ЛЕГЕНДА ЗА СОФИЯ

Според преданието, в древни времена градът бил обитаван от малко селце, което се намирало около малка църква, посветена на Света София – символ на мъдростта, вярата и добродетелта. Казват, че когато вражески армии приближили, жителите на селото се молели на своята светица за закрила. В нощта преди нападението небето се озарило от мистичен блясък, а крепостните стени изглеждали по-високи и непристъпни. Вражеските войници, смуцавани и уплашени, напуснали мястото без бой.

Оттогава се разказва, че духът на Света София пази града – особено храмът, който носи нейното име. Легендата твърди, че в някои нощи, когато градът е потънал в тишина, от камъните на старите улици се чуват тихи шепоти и камбанен звън, сякаш самата Света София напомня на жителите за своята закрила и мъдрост.

София – градът на хилядите лица

Още щом пристигнах в сърцето на София, почувствах как градът ме обгръща с онзи особен, многопластов пулс, в който древност и съвремие дишат заедно. Първата ми спирка беше Храм-паметникът „Св. Александър Невски“.

Патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“ е най-големият православен храм на целия Балкански полуостров. Построена е в памет на 200 000 воина, дали живота си за освобождението на българския народ от османско иго през Руско-турската освободителна война.

Когато заставах пред златните му куполи, блестящи под утринното слънце, имах усещането, че гледам не просто храм, а жив пазител на българската памет. Влязох вътре тихо, а ароматът на тамян и трептящите свещи създадоха почти свещена тишина. Чух от един свещеник, че понякога нощем хора разказват как сенки на старци с фесове и опълченци минавали край иконостаса...

Иконостасът, изработен от карелска бреза, е толкова фино изписан, че от близо виждаш всяка резба като отделна история. Огромните полици придават на залата усещане за величие, което трудно се описва. Докато се разхождах, светлината от прозорците рисуваше златни ленти по пода, сякаш някой ми показваше пътя. Забелязах, че туристите инстинктивно говореха тихо, все едно влизаха в неписано правило. Когато излязох, се обърнах още веднъж – храмът стоеше също толкова внушително, като замръзнал във времето.

Не по-малко величествена е Базиликата „Св. София“, от която градът е наследил името си. Сред древните ѝ стени се усеща духът на ранното християнство – простота, скромност, тишина. Когато слязох в криптата, мирисът на камък и влажна земя ме връхлетя, а светлината беше едва достатъчна, за да различа формите на саркофазите.

В една от залите видях арка, под която имаше следи от древни погребални ритуали. В

Под нивото на действащия храм „Света София“ днес има уникален музей, в който са експонирани гробни съоръжения от източния некропол на античния град Сердика и останките от три по-ранни църкви. Археологическото ниво на базиликата „Св. София“ е филиал на Регионалния исторически музей – София.

криптата има и малка експозиция с кръстове, фрагменти от мозайки и лампи от IV–VI век – истински прозорец към античния живот. Докато се движех между колоните, камъкът под мен леко отекуваше, сякаш някой вървеше след мен. Съпътстващите информационни табели разказват за периоди на разрушения и възстановявания, които правят сградата още по-ценна. Когато се изкачих обратно към дневната светлина, имах чувството, че напускам друг свят.

Пътят ми продължи към Паметника на Незнайния воин. Пред Вечния огън стоях дълго – пламъкът сякаш дишаше. Лъвът от черен диорит ме гледаше право в очите, като че ли изпитваше всеки, който приближи.

Наоколо се чуваха само стъпките на минувачите и шепотът на вятъра между камъните. Паметникът е изграден върху истински гроб на незнаен воиник, открит по време на Първата световна война – нещо, което придава още по-дълбока символика на мястото. Националната гвардейска част често провежда церемонии наблизо, а звукът на маршируващите крака усилва усещането за връзка между поколенията. Легнах за миг ръка върху студения камък и почувствах тежест и покой едновременно. Когато слънцето започна да залязва, сенките на хората се удължаваха като невидими мостове към миналото.

На няколко крачки са Националната художествена галерия и Етнографският музей – в сградата на стария царски дворец. Влязох първо в галерията, където огромните зали ме посрещнаха като други светове.

В залата с възрожденското изкуство се загледах в картина на батална сцена – сякаш можеше да чуеш ехото на битката. В друга зала видях портрети

Националната галерия, позната от миналото като Национална художествена галерия, е най-големият художествен музей в България. Притежава над 41 000 произведения на изкуството.

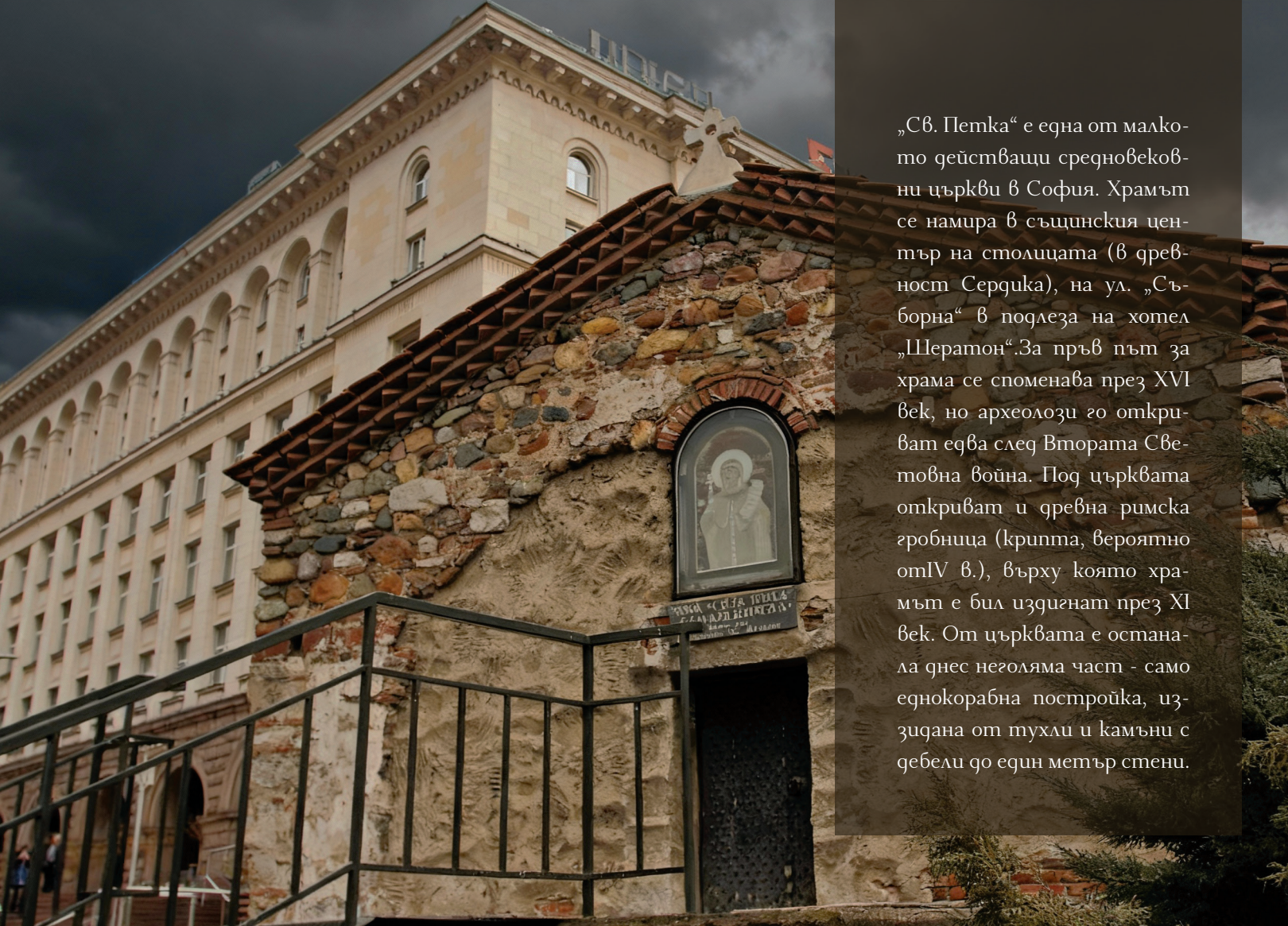
на български революционери, изобразени с такава сила, че очите им те следват. Дворцовият интериор – тежки полилеи, орнаменти, тапети – придава на музея усещане за аристократичност и разкош. В Етнографския музей особено ме впечатлиха традиционните носии с невероятна ръчна изработка. Осъзнах колко богата е българската култура – не само исторически, но и като всекидневна естетика.

След това се отправих към Антична Сердика – Ларгото. Отгоре всичко изглежда като модерен мегаполис, но под стъклените покриви се спускаш право в римската епоха.

Възстановените улици запазват следи от колела и живот от преди две хиляди години. Видях основите на римски домове, палати и магазини – нещо като дъвен градски квартал. Усетих хладен повей, въпреки че бях под стъклен купол – сякаш самият град дишаше. Туристи снимаха, а един гид обясняваше, че още има неразкрити пластове по сегашното ниво. Стоях дълго пред една запазена колона – като безмълвен свидетел на безброй съдби.

Отклоних се към малката църква „Св. Петка Самарджийска“. Тя е толкова ниска и скромна отвън, че човек почти би я подминал, ако не знае какво съкровище крие.

Вътре въздухът е наситен с миризма на восък и влажни камъни. Стенописите са изненадващо ярки, въпреки вековете, а малкият олтар излъчва топлина и уют. Седнах

„Св. Петка“ е една от малкото действащи средновековни църкви в София. Храмът се намира в същинския център на столицата (в древност Сердика), на ул. „Съборна“ в подлеза на хотел „Шератон“. За пръв път за храма се споменава през XVI век, но археолози го откриват едва след Втората Световна война. Под църквата откриват и древна римска гробница (крипта, вероятно от IV в.), върху която храмът е бил издигнат през XI век. От църквата е останала днес неголяма част - само еднокорабна постройка, изградена от тухли и камъни с дебели до един метър стени.

за миг на каменната пейка – почувствах необяснимо спокойствие. Над входа има ниша, в която хора оставят листчета с молби – традиция, която продължава и днес. Казват, че храмът е съграден върху по-древно светилище, което му придава особена енергия.

Ротондата „Св. Георги“ беше последната спирка от този ден – и може би най-впечатляващата. Тя стои насред двора на Президентството и Министерския съвет като римска червена перла, устояла на времето.

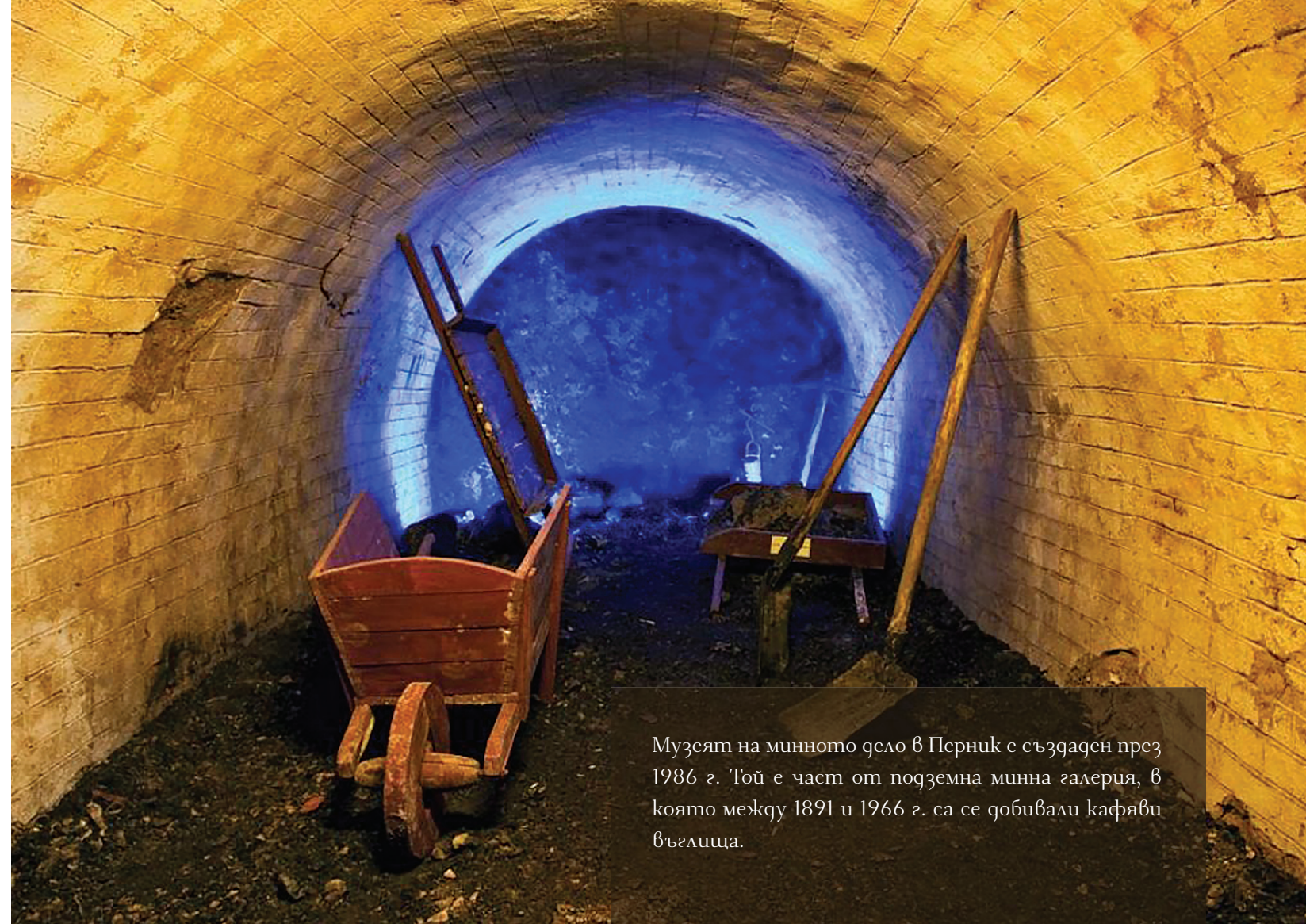
Куполът ѝ е изрисуван с няколко слоя стенописи от различни епохи – от раннохристиянски до средновековни. Подът е покрит с мозайки, които сякаш светят сами. Докато обикалях кръга, имах чувството, че храмът ме наблюдава, а не обратното. Свещеник с тих глас четеше молитва, която се разливаше като ехото на древен език. Когато излязох, светът навън ми се стори прекалено шумен и бърз.

Перник

След София се отправих към Перник, град с богато историческо и индустриално наследство. Първата ми спирка беше Пернишката крепост – величествена постройка, разположена на хълм, откъдето се разкриваха панорамни гледки към целия град и околните планини. Крепостта е стратегически обект от Средновековието, построена за защита на региона и контрол над пътните връзки. Разхождайки се из руините и наблюдавайки останките от отбранителните стени, можех да си представя как войниците охраняват града, а през вековете мястото преживява множество нападения и битки.

След това посетих Музея на минното дело, който ме потопи в живота на миньорите от Перник. Експозицията включва автентични инструменти, униформи, документи и снимки, показващи тежкия труд под земята и ежедневието на хората, които са градили индустрията на града. Особено впечатление ми направи отделът за безопасността на миньорите и старите руднични съоръжения, които дават представа колко опасен и напрегат е бил този труд.

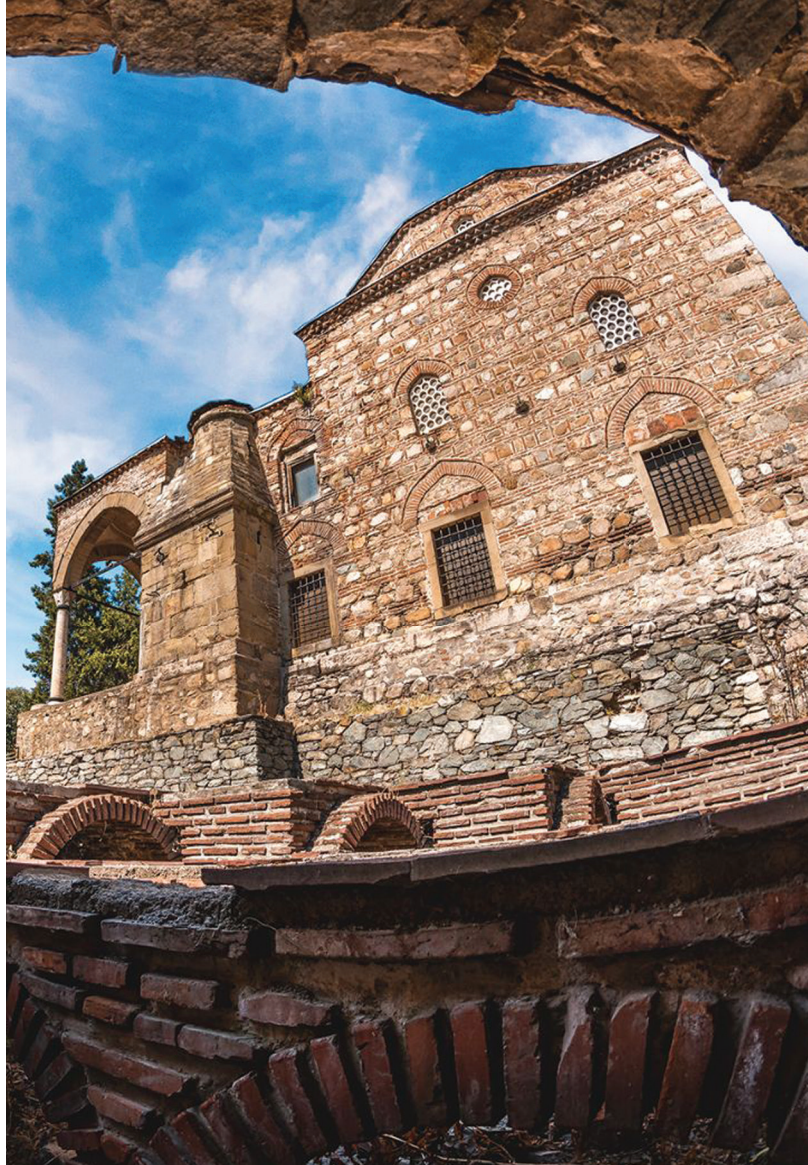
Музеят на минното дело в Перник е създаден през 1986 г. Той е част от подземна минна галерия, в която между 1891 и 1966 г. са се добивали кафяви въглища.

Кюстендил

В Кюстендил първо посетих Хисарлъка, останките на древна крепост с богата история, която е била важен стратегически център още от римско време. Разглеждайки запазените основи на стени и наблюдателни точки, почувствах връзката между миналото и настоящето на града.

След това се отправих към Римските терми, които впечатляват със сложната си архитектура и инженерно майсторство. Останките на термите разкриват как римляните са организирали банните комплекси, с водопроводи, отоплителни системи и релаксиращи зали.

Чувството беше сякаш съм се върнал хилядолетия назад и наблюдавам ежедневието на древните жители. Не пропуснах и Галерия „Майстора“, посветена на Владимир Димитров-Майстора. Вдъхнових се от неговите картини, където светлината и цветовете оживяват на платното. Всяка творба разказваше история за българското село и хората му.

Завърших посещението с Църквата „Св. Мина“, която ме впечатли с автентични икони и богато орнаментирания си иконостас. Атмосферата тук беше спокойна, съзерцателна и в същото време изпълнена с духовност.

Самоков

В Самоков започнах с Байракли джамия, построена през османския период, която отразява културното многообразие на града. Впечатлиха ме детайлите по дървените колони и архитектурната хармония.

След това се разходих из възрожденските къщи в центъра, които са отлично запазени и разкриват бита и архитектурния стил на периода. Много от сградите са обитавани и днес, а някои са превърнати в малки музеи и галерии, където можеш да видиш традиционни занаяти и предмети от ежедневието на Самоков.

Единствената запазена джамия в Самоков днес е Байракли джамия, наричана Али ефенди Джамия, също и Старата джамия или Джамията на Йокуша (възвишение), и се е намирала вътре в каре от магазини. От всички джамии само тя е с купол, който лежи върху тамбур с 14 прозорца.

Ихтиман

В Ихтиман посетих Ихтиманската крепост, разположена на хълм с впечатляващи защитни стени. Разходката из руините ми позволи да си представя стратегическото значение на крепостта в миналото и борбата за контрол над проходите в планината. Наблюдавах остатъци от кули и входни порти, които подсказват за сложността на отбраната в Средновековието.

Елин Пелин

В град Елин Пелин посетих Музея „Елин Пелин“, посветен на живота и творчеството на писателя. В музея видях лични вещи, ръкописи и оригинални издания на книгите му. Най-впечатляващо беше как музеят пресъздава атмосферата на българското село от началото на XX век, описано в произведенията на Елин Пелин. Можех да си представя героите му и техния живот сред природата и бита на времето.

Етрополе

В Етрополе първо посетих Етрополския манастир „Св. Троица“, който впечатлява със своята архитектура и духовна атмосфера. Разходката из двора и храмовата сграда ми донесе чувство за спокойствие и вътрешен мир.

След това разгледах Историческия музей в Етрополе, който представя археологически находки, етнографски експонати и исторически документи, свързани с развитието на града и региона. Колекциите разказват за традиционния живот на местните жители, за възрожденските процеси и за съхраненото културно наследство.

Ботевград

В Ботевград първо се изкачих до Ботевградската часовникова кула, откъдето се открива невероятна гледка към целия град и околните хълмове. Кулата е символ на града и е архитектурен паметник, свидетел на историческото развитие на Ботевград.

След това посетих Историческия музей, който представя археология, етнография и история на региона. Музеят има експозиции за Възраждането, битата на местното население и развитието на занаятите. Особено впечатление ми направиха колекциите с традиционни носии, инструменти и документи, които дават жив образ на миналото на града.

Траянова врата, също Траянови врата или Траянова порта, е име на планински проход, древноримска крепост и шосеен тунел в Ихтиманска Средна гора. Античното наименование на прохода е Суки. След VI век започва да се нарича и с гръцкото название Василики пили („Царска порта“), а от IX век също и Българска порта.

Сканирай QR кода, изследвай маршрута и научи повече за всеки един от обектите. Чуй подкастите. Потопи се в историите за местата и открий любопитни факти, които често остават незабелязани. Позволи на аудио разказите да те водят и превърни разходката си в истинско приключение.

ВИДИН: Крепост „Баба Вида“/Дунавски парк/ Синагогата във Видин. БЕЛОГРАДЧИК: Белоградчишки скали/Белоградчишка крепост/Исторически музей – Белоградчик. БЕРКОВИЦА: Къща музей „Иван Вазов“/Часовниковата кула/Етнографски музей. МОНТАНА: Крепост „Калето“/Исторически музей – Монтана.ЛОМ: Дунавското пристанище/Исторически музей – Лом

Глава II

Културно- исторически маршрут
СЕВЕРОЗАПАДНА БЪЛГАРИЯ

Стражите на Дунав

ЛЕГЕНДА ЗА КАМЕННИЯ СТРАЖ НА СЕВЕРОЗАПАДА

Разказват старите хора из Видинско, че някога, много отдавна, когато по тези земи още се носели гласовете на траки, римляни и славяни, цялата Северозападна земя била пазена от Каменен страж — велик великан, изваян от самата планина.

Казват, че той се родил в сърцето на Балкана, когато буря съборила огромна скала върху златната вода на Дунав. От този сблъсък се събудила сила — дърен дух, който можел да приема форма на човек с ръст до небето и кожа като гранита на Белоградчишките скали. Очите му светели като изгрев над реката, а стъпките му разтърсвали земята.

Стражът пазел хората от набези, бедствия и зли сили. Където минел — пониквали ливади, а вятърът носел спокойствие. Предполага се, че той издигнал първата кула там, където днес стои крепостта „Баба Вида“, за да наблюдава реката и далечните земи.

Но един ден великанът се влюбил в млада девойка от Видин. Тя обаче била обещана на друг — войник, пазител на града. Знаейки, че не може да бъде с нея, Стражът се отдръпнал дълбоко в планината и се слял с камъните. Тялото му се превърнало в огромни скални фигури — днешните Белоградчишки скали.

Хората казват, че в очертанията на някои от скалите можеш да видиш неговия профил, наведен към земята. А когато Дунав се разбушува, се чува как великанът плаче — спомен за неизживена любов.

И до днес вярват, че Каменният страж пази целия Северозапад.

А ако пътуващият слуша внимателно при залез между скалите, може да чуе глухото туптене на древното сърце — същото, което някога е бдяло над земята между Балкана и Дунав.

Видин – градът на реката и каменната памет

Когато пристигнах във Видин, първото, което усетих, беше ароматът на влажни камъни и Дунавския бриз, който носи шепота на стари истории. Тук времето има особен навик — леко да се плъзга, без да бърза, и да оставя достатъчно пространство човек да се вслуша.

Крепост „Баба Вида“

Първата ми спирка беше Баба Вида — крепост, която не просто стои, а гледа. Щом прекрачих портите ѝ, имах чувството, че ме наблюдават очи от друго време. Тежките каменни стени пазят истории за битки, за пленници, за рицари, дори за тайни подземни коридори, които според местните някога стигали до самия Дунав.

В една от кулите чух как вятърът свири като далечно ехо от средновековни тръби. Вътрешният двор е толкова добре запазен, че спокойно можеш да си представиш войници, подредени в редици. Старинните кладенци и зидове носят следи от хроники, които никои не е записал.

„Баба Вида“ е единственият изцяло запазен средновековен замък в България, играл едновременно роля на отбранително съоръжение и на владетелски замък. Издига се на брега на Дунав, в североизточната част на Видин.

Дунавски парк

След крепостта тръгнах към Дунавския парк — едно от онези места, в които времето се разстила като дълга пътека. Паркът е стар, сенчест, покрит с пътеки, които криволичат край реката.

Старите фенери по алеите хвърлят мека светлина вечер и създават усещане за романтичен XIX век. На места има тревисти открити пространства, където се чува само далечният мотор на лодка. Гледах как Дунавът пулсира — едновременно спокоен и силен. В парка има паметници и малки архитектурни детайли, които лесно се подминават, но всеки носи история. Една възрастна жена ми каза, че понякога, след буря, реката връща предмети от стари времена — подковци, монети, парчета керамика.

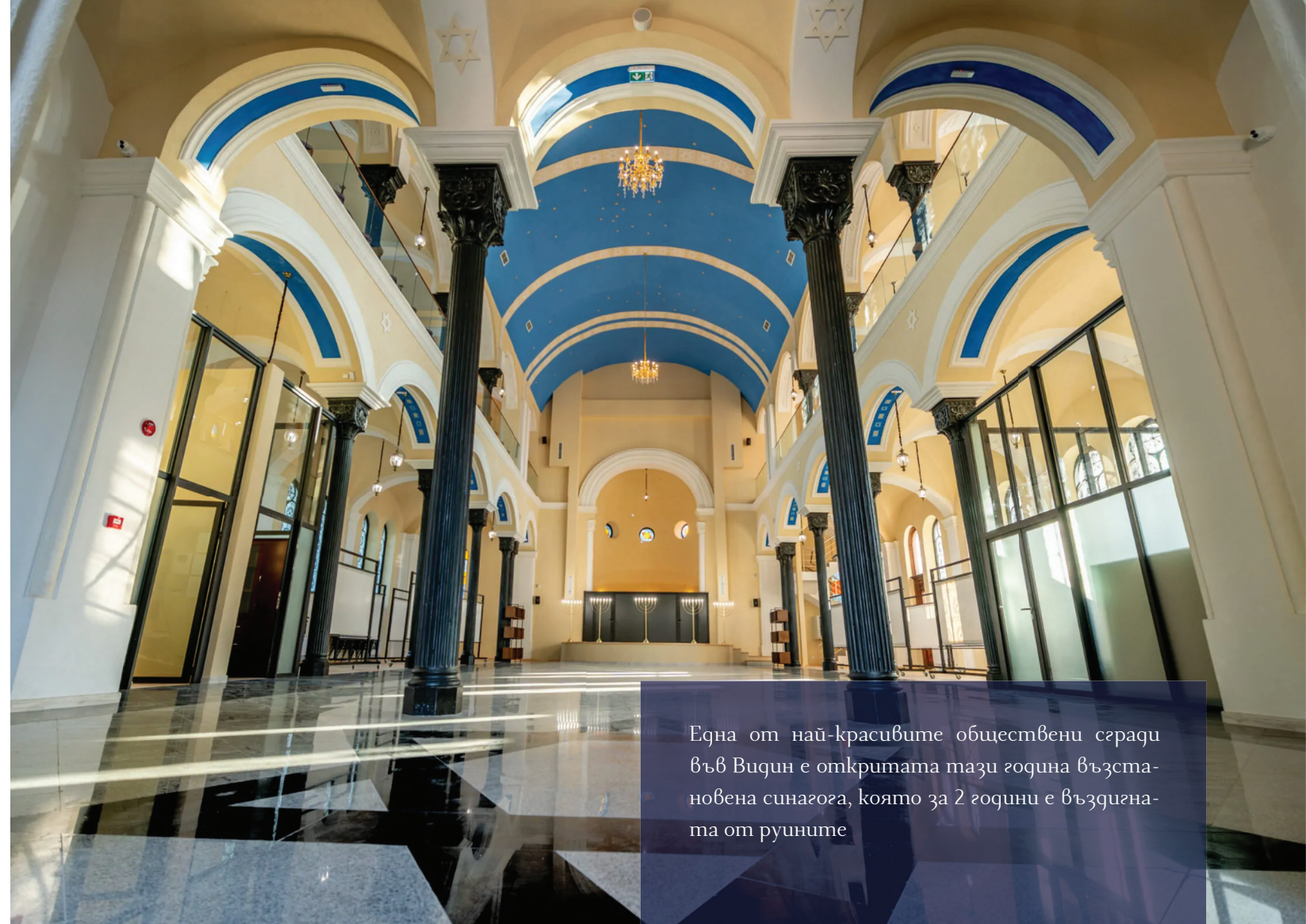
Синагогата във Видин

Когато стъпих в Синагогата във Видин, веднага ме порази усещането за простор и светлина. Възстановените стенописи и витражи сияеха, а деликатните орнаменти по таваните и корнизите придаваха на помещението неповторимо изящество. Разхождайки се по балконите и наблюдавайки амвона, можех да усетя духа на еврейската общност, която някога е изпълвала тези зали с молитви и тържествени ритуали.

Внимателно реставрираните детайли ме накараха да се заслушам в тишината – сякаш сградата ми шепнеше истории за миналото. Всеки витраж, всяка стена разказваха за живота на хората, които са живели и творили тук преди повече от сто години. Днес мястото служи не само като музей, но и като културен център – виждах изложби и подготовки за концерти, които съчетават историята с настоящето.

Докато стоях сред тези величествени стени, усетих едновременно спокойствие и възхищение. Синагогата във Видин не е просто архитектурен паметник – тя е живо свидетелство за културното и духовно наследство на града, което се запазва и днес.

Когато поех към Белоградчик, видях как пейзажът се променя — от дунавска равнина към величествени скални кули. Има място тук, където земята и небето си говорят чрез камък.

Една от най-красивите обществени сгради във Видин е откритата тази година възстановена синагога, която за 2 години е въздигната от руините

Белоградчик – каменните стражи на Северозапада

Белоградчишките скали

Щом погледнах скалите, замръзнах — пред мен стояха гиганти, изваяни сякаш от богове. Разпознавах фигури — конници, монаси, крепости, стражи... Цветовете им се менят с деня: сутрин са розови, по обяд огненочервени, а по здрач — почти лилави. Легендите за скалните образи са толкова много, че всеки от тях е герой на отделна приказка. Докато вървах по пътеките, вятърът свиреше между тях като древен език. Спирях през няколко крачки — не защото се изморях, а защото гледките са зашеметяващи.

Белоградчишка крепост

Крепостта, сгушена сред скалите, е една от най-уникалните в Европа. Каменните ѝ порти и стъпала се сливат с природата така, сякаш винаги са били там. Изкачването до върха разкрива панорама, която трудно може да бъде забравена. Оттам скалите приличат на каменен океан. В една от залите научих, че крепостта е използвана дори през XIX век. Стените ѝ са толкова масивни, че ехото се задържа между тях необичайно дълго. Докато стоях на външните бастиони, усетих хладен полъх — напомняне, че тук някога са били водени битки.

Белоградчишките скали са един от уникалните природни феномени не само в България и Европа, но и в световен мащаб. През 2009 г. на конкурс, целящ да избере новите 7 природни чудеса на света, те се нареждат сред 77-те финалисти, от участващите 260 природни обекта. Легенди разказват за причудливите скални образувания и крепостта „Калето“, пазещи спомена за отминалите си обитатели. Научете повече или преоткрийте с нас, тази малка част от изключителното природно и културно наследство на България.

Исторически музей – Белоградчик

Музеят се намира в стара възрожденска къща — тихо, подредено място, което разкрива древния живот на региона.

Най-много ме впечатлиха артефактите, открити около скалите — оръжия, глинени съдове, монети. В една зала имаше костюми и накити, разкриващи местните традиции. Музеят пази и документи за Чипровското въстание, които изпълват стаите с историческо напрежение. На втория етаж са изложени оръжия, които изглеждат почти непоклатими и днес. Излизайки от музея, имах чувството, че скалите отвън продължават разказа.

Берковица – градът на Вазов и спокойните улици

Благородно тих, зелен, чист – така ме посрещна Берковица.

Къща музей „Иван Вазов“

Тук, в тази къща, Вазов е живял като млад съдия. Усетих как духът му още витае край дървените мебели, мастилените чинове и старите ръкописи.

В една от стаите има пишеща маса, на която е създадено част от творчеството му. Прозорците гледат към планината, и разбирам защо Вазов я обичал. В музея има лични вещи – очила, пътническа чанта, мастилници. Мирише на дърво, прах и литература. Седнах на една пейка и се почувствах все едно времето се е върнало назад.

Часовниковата кула

Кулата стои в центъра – величествена и точна.

Камъкът ѝ е светъл и топъл на слънце. Всеки час звънът ѝ се разнася из спокойния град. От горе се открива гледка към целия център на Берковица. До кулата има малък площад, където хората обичат да се снимат. Казват, че през зимните нощи кулата свети мистично, като фар.

Етнографски музей

Разположен в красива възрожденска къща, музеят е като прегръдка от миналото.

Видях традиционни носии от региона, богато украсени с шевици. Дървените санджуци и мебели ме върнаха към живота на старите майстори. В една стая имаше изложба на оръдия на труда – сърпове, гърнчарски колела, чекръци. Експозицията разказва истории не само чрез предмети, а чрез атмосферата си. Дори подът скърцаше като старо време.

Монтана - Крепостта Калето и историята, която не залязва

Крепост „Калето“

Калето се издига над града – високо, гордо, с гледка към езерата и Балкана. Останките от римския кастел са изненадващо добре очертани. По стените могат да се видят следи от някогашни помещения и арки. Панорамната площадка е като сцена към целия град. Наоколо има сенки от дървета, които създават усещане за прохлада и тайнственост. Докато стоях там, чух далечно ехо, сякаш някой мести камъни.

Исторически музей – Монтана

Музеят е компактен, но пълен със съкровища. В залата на античността видях статуи и керамика, открити около Калето. Една витрина пази римски монети, блестящи въпреки вековете. В етнографската част има носии, типични за района. Особено ме впечатли една дърворезбована икона от XVIII век. Музеят е тих, уютен и много добре подреден.

Крепостта край град Монтана - Кастра аз Монтанезиум, се намира в северозападния край на града, на хълма Калето. Хълмът е обект на множество археологически проучвания, които разкриват ценна информация за историята на град Монтана. Името на града е дадено от древните римляни и вероятно идва от думата Монс - планина, но самото селище води началото си още от праисторически времена.

Лом – градът на реката и пътешественическият дух

Дунавското пристанище

Пристанището в Лом е място с история — оттук са тръгвали пътешественици към Виена и Будапеща. Доковете все още пазят следи от старите параходи. Когато се приближих до водата, чух звука на метал срещу дърво – ритъмът на реката. На кея има табели, които разказват за пътя на пощенските кораби през XIX век. Гледката към Дунав е пространна, силна, почти хипнотизираща. Лом е един от онези градове, където усещаш свободата на пътуването.

Исторически музей – Лом

Музеят е богат, много по-голям, отколкото очаквах. Най-силно впечатление остави археологическата експозиция с римски находки. В етнографската част има традиционни костюми на дунавски лодкари. Възрожденската зала е посветена на бурния търговски живот на Лом през XIX век. На втория етаж има фотографии от времето, когато градът е бил една от главните дунавски точки на България. Излязох от музея с усещане, че Лом е бил много по-велик, отколкото хората днес подозират.

Пристанището на Дунав в Лом е най-старото български пристанище. То е приело кораби още през 1838 г. Историята разказва, че през далечната 1837 г. на ломския бряг за първи път акостира австрийски параход. През следващата година е построена и така наречената ломска „скеля“ („пристанище с кей“). Така започва икономическият и културен възход на Лом. 180 години по-късно пристанище Лом продължава да има ключова роля в цялостния социално-икономически живот на региона.

Глава III

Културно- исторически маршрут
СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН

Сканирай QR кода, изследвай маршрута и научи повече за всеки един от обектите. Чуй подкастите. Потопи се в историите за местата и открий любопитни факти, които често остават незабелязани. Позволи на аудио разказите да те водят и превърни разходката си в истинско приключение.

По пътеките на реки, легенди и стари градове

КОЗЛОДУЙ: Кораб „Радецки“ – Национален музей/Парк „Христо Ботев“. ВРАЦА: Регионален исторически музей – Враца/Кулата на Мешчиите и стара Враца. МЕЗДРА: Археологически комплекс „Калето“/Искърското дефиле. ТЕТЕВЕН: Манастир „Св.Илия“/ Исторически музей – Тетевен. ТРОЯН : Троянски манастир „Успение Богородично“/ Национално изложение на художествените занаяти и изкуствата – Орешак. ТРЯВНА: Старият площад и Часовниковата кула/ Даскалова къща/ Славейкова къща – музей. ГАБРОВО : Етнографски музей на открито „Етър“/Дом на хумора и сатирата/ Старият център и мостовете. ЛОВЕЧ : Крепост „Хисаря“/Покритият мост (Колю Фичето)/Музей „Васил Левски“. ПЛЕВЕН: Панорама „Плевенска епопея 1877“/ Регионален исторически музей – Плевен/ Скобелев парк и речуците

ЛЕГЕНДА ЗА СЕВЕРНИЯ ЦЕНТРАЛЕН КРАЙ – „ПАЗИТЕЛЯТ НА РЕКИТЕ“

Говори се, че дълбоко в Балкана, там където реките Искър, Осъм и Вит слизат от планината към равнината, живеел древен дух, познат като Пазителят на реките. Никой не знаел истинското му име. Старите овчари казвали, че се появявал само в нощи, когато мъглата пада ниско и месечината стои неподвижна като изписана върху небето.

Пазителят бил висок мъж със светли очи и дълга дреха, приличаща на течаща вода. Стъпките му не издавали звук, но дърветата се покланяли, когато минавал край тях. Той имал силата да разговаря с реките, да ги спира или да ги ускорява, да ги пречиства или да ги кара да пазят тайни.

Според легендата, някога той дал обет да защитава хората в този край, докато те помнят историята си и пазят земята чиста. Затова край Ловеч реката Осъм никога не пресъхвала, в Балкана на Враца водите винаги били ледени, а край Троян изворите

лекували. Местните хора вярвали, че Пазителят благославя майсторите от Трявна, затова техните ръце творели така изящно, и затова дърворезбите им сякаш оживявали при изгрев.

Но имало и предупреждение:

„Когато някой оскверни старо светилище или разруши забравена крепост, реките ще говорят с гняв.“

Казват, че през бурни нощи, ако застанеш при Искърското дефиле и слушаш внимателно, можеш да чуеш дълбоко ехтене – не гръм, не вятър, а глас, който напомня за древния страж. Враца има своя каменен пазител в скалите, но реките – те всички са неговии очи.

Старите тревненски майстори разказвали, че когато изваяли първото си слънце в Даскаловата къща, през прозореца минала лека струя прохлада, макар да било лято. „Пазителят беше тук“ – прошепнал старият майстор – „Той видя нашата работа и я благослови.“

Днес хората рядко вярват в легенди. Но онези, които пътуват по пътеките на Северния Централен регион и се вслушват в шума на водата, понякога усещат странно присъствие – леко, хладно, почти незабележимо. Казват, че това е Пазителят, който следи дали ние още помним.

Козлодуй – духът на свободата по Дунава

Пътешествието ми започна от Козлодуй, където Дунавът блести като огромно огледало, отразяващо миналото на България. На брега му е закомвен корабът „Радецки“ – национален музей, който ме посрещна със скърцането на дърво и мириса на река. Стъпвайки на палубата, сякаш чух гласовете на четниците на Ботев, които преди повече от век са поели към своята съдба. Салоните и каютите пазят автентична атмосфера, а по стените висят картини и документи, сякаш времето е спря-

„Радецки“ е бивш австро-унгарски пътнически параход (1851 – 1914/1924) и негова съвременна реплика (1966), използвана за кораб музей. Параходът „Радецки“ е паметен за българската история, тъй като е използван от четата на Христо Ботев за преминаване от Румъния в България.

ло. Местните казват, че когато Дунавът е много тих, можеш да чуеш стъпките на ботевите момчета по дървения под. Наблизо се намира парк „Христо Ботев“ – зелен оазис с паметници, алеи и места за почивка. Когато вървях по пътеките му, имах усещането, че всяко дърво е свидетел на историята, а всяка пейка крие своя тиха легенда. Вечер, когато мъглата се издига от реката, паркът добива почти мистичен вид, сякаш героите от миналото бродят между сенките.

Враца – град под сянката на Балкана

Следващата спирка беше Враца – град, пазен от страховитите скални масиви на Балкана. Първо посетих Регионалния исторически музей – една от най-богатите съкровищници на българското наследство. Тук се намира легендарното Рогозенско съкровище, блестящо като звезди, събрани в сребро. Всеки съд е украсен с митични сцени, а докато ги разглеждах, имах чувството, че слушам древни истории, нашепвани от тракийски жреци. Старата Враца ме привлече с тишината си – тесни улички, каменни зидове и Кулата на Мешчиите, която се издига като страж от векове. Гледайки я, си представях как някога пазачите са следели за приближаващи врагове, а нощем огньовете им са осветявали целия град. Властва усещане, че крепостните стени продължават да пазят тайни, които само Балканът подшушва.

Рогозенското съкровище е тракийско сребърно съкровище, открито в началото на 1986 година във врачанското село Рогозен. Това е най-голямото по своите размери съкровище, откривано на територията на България. Състои се от 108 фиали, 54 канички и 3 чаши, т.е. общо 165 предмета от сребро с висока проба, някои от които – позлатени.

Праисторическа, тракийска, антична, късноантична и средновековна крепост и римска, пътна станция Калето се намира на 1 km югозападно по права линия от центъра на град Мездра. Изградена е на стратегически хълм, който преди построяването на железопътната линия, е бил свързан със седловина с рида на запад, ограничен от реките Моравица от изток и север, Каменица и Искър от юг.

Мездра – между древни култури и живописни дефилета

Мездра ме посрещна с величието на Археологически комплекс „Калето“ – място, където пласт след пласт земя разкриват следи от древни цивилизации. Каменни основи, култови съоръжения и артефакти показват живот от преди хилядолетия. Докато вървях по гърбените пътеки, сякаш стъпвах върху жив учебник по история. Местни легенди разказват, че нощем край Калето се чуват стъпки и ехо от ритуални песни.

След това поех към Искърското дефиле, което буквално ме остави без думи. Реката се вие между високи скали, които сякаш се затварят над нея като гигантски каменни порти. Вятърът свистеше край мен, носейки миризма на бор и вода, и ми се струваше, че природата тук има свой собствен глас. Отделих време да се спра на няколко панорамни площадки – гледките напомняха картини от друга епоха.

Тетевен – планината, духовността и старата култура

Тетевен ме омая със своята тишина и зелени планини. Манастирът „Св. Илия“ стои на висок склон и гледа към града като духовен пазител. Старите му каменни стени излъчват спокойствие, а вътре се усеща мириса на тамян и восък. Разглеждайки иконите, имах чувство, че времето се разтваря и миналото се приближава.

Историческият музей в Тетевен разкрива традициите на тетевенските занаятчии. Там видях старинни оръжия, тъкани, дърворезби и предмети от бита, които сякаш носеха дъха на стари тетевенски къщи. Всеки експонат разказва история за труд, умение и духовност. Хората от района са запазили много легенди – за хайдути, за изгубени съкровища и за чудотворни извори.

Троян – средище на майстори и духовност

Пътуването ми продължи към Троянския манастир „Успение Богородично“, едно от най-значимите духовни места в България. Влизайки в манастирския двор, се почувствах като в друг свят – камбаните звъняха далеч, а тишината беше почти свещена. Стенописите на Захари Зограф оживяват с ярки цветове, а чудотворната икона на Света Богородица закриля всеки посетител. Старите калдъръмени алеи са пропити с молитви, оставени от поколения поклонници.

Наблизо е Националното изложение на художествените занаяти и изкуствата в Орешак – свят, изпълнен с творчество. Там видях дърворезба, керамика, тъкани, икони и традиционни изделия, всяко направено с невероятна отдаденост. Това е място, което напомня, че българският дух е жив в ръцете на майсторите.

Трявна – град на часовникови кули и майстори

Трявна посреща с неповторим чар – каменни улички, старинни мостове и белокаменни къщи. Старият площад с Часовниковата кула е символът на града. Гледайки нагоре към нея, си момента, в който за пръв път чух камбанния ѝ звън – чист, звучен и сякаш пренасящ времето назад. Наоколо е изпълнено с малки работилници, където майстори продължават традициите на тревненската школа.

Даскалова къща ме впечатли с прочутите слънца, изваяни на тавана – уникален дърворезбарски шедевър. Влизайки вътре, сякаш попаднах в дом на знатен майстор, където всяко дърво, всеки детайл говори за талант и прецизност. Славейковата къща пък ме върна към литературното минало – стихове и писма, запазени в оригинал, ми дадоха усещане за личния свят на Славейковия род.

Даскаловата къща в Трявна е възрожденска къща, построена през 1808 г. Обявена е за паметник на културата. Къщата е построена от майстор Димитър Ошанеца и неговият калфа Иван Бучуковец за търговеца на розово масло и коприна хаджи Христо Даскалов.

Габрово – столицата на хумора и живите традиции

Габрово е различен от всичко, което бях видял досега – град, който едновременно пази традициите си и се смее на себе си. Етнографският музей на открито „Етър“ е истинска магия. Разхождах се сред работилници с водни колела, стари къщи, мостчета и занаятчии, които изработват изделия по автентични техники. Чувствах се като в стар български град, жив и дишащ, сякаш времето тук не е напълно линейно.

Домът на хумора и сатирата ме изненада с пъстри експозиции, карикатури и инсталации, които карат посетителите да се замислят и да се усмихнат. Старият център на Габрово е пълен с мостове, улички и стари къщи, които разказват историята на предприемчиви габровци.

Ловеч – мостове, крепости и революционери

Ловеч ме спечели на момента – град, изпълнен с романтика и история. Крепостта „Хисаря“

се издига над града като каменна корона. От върха ѝ се вижда река Осъм, която блести като сребърна лента. Тук Васил Левски е имал своята тайна квартира и градът пази силен революционен дух.

Покритият мост на Колю Фичето ме впечатли с майсторството си – дървеният му покрив, магазинчетата вътре, мирисът на дърво и река създават усещане за старо време. В Музея „Васил Левски“ разгледах лични вещи, документи и предмети, свързани с Дякона. Атмосферата вътре е толкова силна, че човек излиза променен.

Покритият мост в Ловеч е покрит мост над река Осъм в Ловеч. Свързва новата част на града с Архитектурно-историческия резерват „Вароша“. Единственият по рода си на Балканския полуостров. Покритият мост е официалният символ на Ловеч.

Плевен – град на памет и героизъм

Финалът на маршрута ме отведе в Плевен. Панорама „Плевенска епопея 1877“ е поразителна – огромно платно, обгръщащо те със звук, светлина и живопис. Сякаш се озовах в самата битка – чувах топовни гърмежи, виждах героизмът на войниците и усещах драмата на онези дни.

Регионалният исторически музей в Плевен представя богатство от експонати – от праисторически находки до оръжия и предмети от Възраждането. Скобелев парк и редутите ме накараха да замълча – място, където стотици са загинали за свободата. Тук природата и историята се сливат в едно.

Скобелевият парк в Плевен е създаден през 1904 г. от Комитет „Цар Освободител Александър II“ в памет на загиналите руски герои в боевете на 30 август 1877 г.

Сканирай QR кода, изследвай маршрута и научи повече за всеки един от обектите. Чуй подкастите. Потопи се в историите за местата и открий любопитни факти, които често остават незабелязани. Позволи на аудио разказите да те водят и превърни разходката си в истинско приключение.

Глава IV

Културно- исторически маршрут
СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ

Маршрут през историята

СВИЦОВ: Къща-музей „Алеко Константинов“/Римски военен лагер Нове/Църква „Св. Троица“. ПАВЛИКЕНИ: Музей на керамиката – Павликени/Исторически музей – Павликени. ВЕЛИКО ТЪРНОВО: Царевец – архитектурно-исторически резерват/Самоводската чаршия/Църквата „Св. 40 мъченици“. ГОРНА ОРЯХОВИЦА: Крепост „Ряховец“/Исторически музей – Горна Оряховица. ТЪРГОВИЩЕ: Крепост „Мисионис“/Исторически музей – Търговище. РАЗГРАД: Археологически резерват „Абритус“/Етнографски музей – Разград/Часовниковата кула и старата градска част

ЛЕГЕНДА ЗА ПАЗИТЕЛЯ НА ТРИТЕ ХЪЛМА

От векове хората в Североизточна България разказват историята за Пазителя на трите хълма, древен дух, който наблюдавал земите от Дунав до Балкана. Според старите предания той бил невидим за човешко око, но присъствието му можело да се усети, щом вятърът смени посоката си внезапно и листата на дърветата затреперят без звук. Казват, че той живеел между руините на Нова, крепостта Мисионис край Търговище и древното селище Абритус при Разград — три свещени пункта, които образували невидим триъгълник на силата.

Пазителят бил дух на познанието и свободата. Легендата твърди, че той вдъхновил римските стражи да защитават земята с чест, помогнал на книжовниците на Търново да пазят българските слова през мрачното време на изпитания, и нашепвал смелост на Алеко Константинов да обикаля света и да вярва в красотата на човешкия дух. Но заедно

с това Пазителят бил и страж на паметта — когато хората забравяли миналото си, вятърът в региона ставал неспокоен, гласовит и тревожен.

Най-старите жители казват, че ако застанеш вечер до Нове, при тъмните сенки на римските стени, и притихнеш, можеш да чуеш нежно свистене — не от вятъра, а шепот на самия Пазител, който напомня:

„Помнете. Земята ви говори.“

Така започва нашето пътешествие из Североизточна България — земя на легенди, на духове, на непоклатими крепости и градове, които пазят спомени за три велики епохи: римска, средновековна и възрожденска.

Свищов

Къща-музей „Алеко Константинов“

Влизайки в къщата-музей на Алеко Константинов, веднага усетиш духа на бележития

хуморист и общественик. Помещенията са реставрирани така, че да пресъздават атмосферата на възрожденското семейно огнище. Личните му вещи, ръкописи и снимки разкриваха интелекта и свободололюбието на Алеко. Оригиналният му писмен шкаф, подреден както го е използвал, ме накара да се почувствам сякаш мога да надникна в неговите мисли и литературни идеи. В двора има старо дърво, за което се твърди, че е засадено от баща му. Цялото пространство носи усещане за дух, който не остарява, а музееят често е домакин на литературни четения и събития.

Римски военен лагер Нове

Разхождайки се из останките на Нове, един от най-значимите римски военни обекти на Балканите, усетих величието на Първи Италийски легион. Портите, казармите и термите разкриваха ежедневието на легионерите от I до VI век. Откритите монети, оръжия и статуи оживяваха древния живот. Реконструирани части на лагера позволяват да се усети мащабът му, а уникалните надписи и олтарите създават усещане за религиозен и военен център.

Църква „Св. Троица“

Величествен православен храм от XIX век, с впечатляваща архитектура и богата декорация. Иконите и стенописите илюстрират възрожденската духовност и

майсторство на свищовските майстори. Стоейки вътре, почувствах необичайно усещане за светлина и тишина едновременно. Храмът е устоял на наводнения и природни бедствия, а според преданията камбаните звъняли сами по време на война.

Павликени

Музей на керамиката – Павликени

Тук се потопих в уникалния свят на керамиката – от античността до съвременността. Видях съдове, орнаменти и древни техники за обработка на глина, а майсторите демонстрираха грънчарство по автентични римски методи. Пещите от римската епоха са напълно реставрирани, а някои експонати са единствени по своята форма и украса в България.

Исторически музей – Павликени

Музеят представя археология, етнография и възрожденска култура. Колекциите включват облекла, монети, оръдия на труда и снимки. Най-ценният експонат за мен беше

богато украсеното бронзово огледало, а специалната секция за революционното движение разкриваше героизма на местните хора. Помещенията са подредени тематично, което улеснява ориентацията и разказа на историята на региона.

Велико Търново

Царевец – архитектурно-исторически резерват

Сърцето на Второто българско царство ме потопи в атмосферата на Средновековието. Крепостните стени, дворците и църквите ме впечатлиха с величието си. Кулата Балдуин и Патриаршията бяха сред най-внушителните обекти, а звукът и светлинното шоу на Царевец съживиха историята пред очите ми. Археолозите продължават да откриват нови структури и артефакти, а легендите разказват за скрити хроники в тунелите на крепостта.

Самоводската чаршия

Улицата ме върна 150 години назад. Майстори-занаятчии изработваха ножове, икони,

Крепостта Царевец в средновековния Търновград. Разположена е в близост до стария град на Велико Търново. Тя е била главната българска крепост по време на Второто българско царство (1185 – 1396), когато Търново е столица на царството. През Средновековието хълмът, на който се намира, е изцяло застроен с жилищни и административни постройки.

керамика и други изделия, а старите сгради бяха възстановени по оригинални планове. Мястото пази духа на стария Търново и предлага възможност за участие в демонстрации на занаятите.

Църквата „Св. 40 мъченици“

Храмът впечатлява със своята архитектура и историческо значение. Интериорът е реставриран прецизно, а стенописите и саркофажите на боляри разказват за средновековната история на България. Църквата е място на поклонение и научни изследвания, а легендите за откритите надписи и реликви допълват магията на мястото.

Горна Оряховица

Крепост „Ряховец“

Разходката из средновековната крепост ме потопи в историята на търговските пътища и отбранителните стратегии. Основите на жилища, църкви и отбранителни

кули разказват за живота на хората от миналото. Според местните предания тук имало тайни подземни коридори, а археологическите проучвания откриват артефакти от няколко култури.

Исторически музей – Горна Оряховица

Музеят представя историята на региона от древността до XX век. Експозициите включват оръжия, бижута, облекла и етнографски предмети, както и изложба, посветена на железопътния транспорт. Архивите и редките фотографии от Възраждането правят разказа за града изключително жив.

Търговище

Крепост „Мисионис“

Известна като „Градът на мъртвите“, крепостта ме потопи в атмосфера на загадка и величие. Оградена от мощни стени, с базилика и отбранителни кули, тя разказва истории за различни епохи. Според легендата под хълма има дъвен подземен храм, а

стенорисите са впечатляващи с майсторството си.

Исторически музей – Търговище

Музеят предлага колекции от праистория, античност и възрожденска култура. Етнографската част е особено богата, а сградата е център на културни прояви. Колекцията включва редки писма, икони и предмети от традиционните занаяти.

Разград

Археологически резерват „Абритус“

Останките от римския град ме впечатлиха със своята инфраструктура и разнообразие на артефакти. Градът е известен с битката между римляните и готите през 251 г., а златният съкровищен комплект и основите на храмовете и крепостните кули допълват усещането за величие.

Абрѝтус (на латински: Abrittus) е антично римско селище (от II до IV век ггаг) в Североизточна България. Останките на селището се намират в местността Хисарлъка на около 2.5 км източно от центъра на днешен Разггаг.

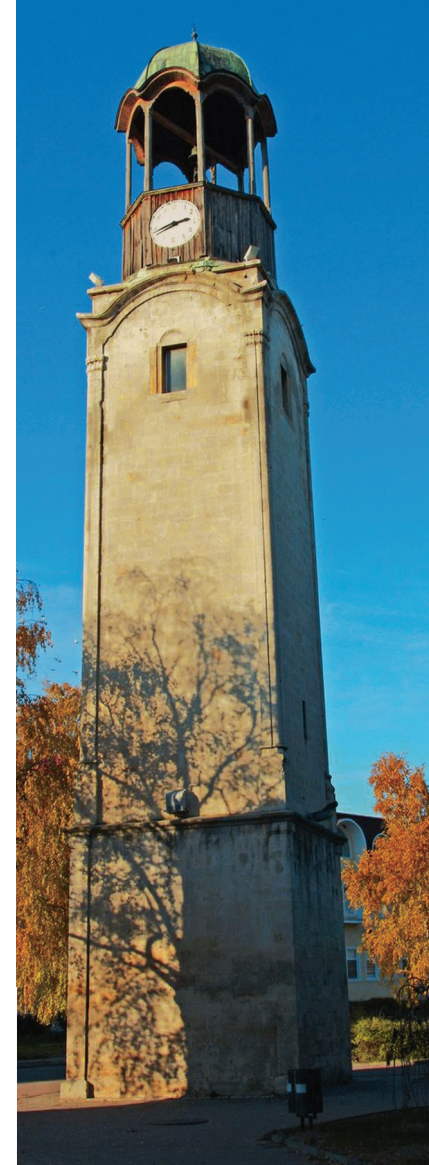

Етнографски музей – Разггаг

Музеят представя традиционната култура на Лудогорието. Колекцията включва мебели, носии и украси, а старинната къща, в която се помещава, добавя автентичност на експозицията. Програмите му запознават посетителите с местния фолклор и занаяти.

Часовниковата кула и старата ггагска част

Старинната ггагска част ме върна назад във времето. Калдъръмените улици и резбованите къщи създаваха усещане за пътуване в миналото. Камбанният механизъм е реставриран по автентични чертежи, а според местните духът на ггага пази кулата и околните улици.

Сканирай QR кода, изследвай маршрута и научи повече за всеки един от обектите. Чуй подкастите. Потопи се в историите за местата и открий любопитни факти, които често остават незабелязани. Позволи на аудио разказите да те водят и превърни разходката си в истинско приключение.

Глава V

Културно- исторически маршрут
ДОБРУДЖА И СЕВЕРНО КРАЙБРЕЖИЕ

Земя на ветрове

СИЛИСТРА: Крепост „Междици табия“/Римският град Дуросторум. ТУТРАКАН: Военноисторически комплекс „Тутраканска епопея“/Етнографски музей „Дунавски риболов и лодкостроене“/Старият рибарски квартал. ШУМЕН: Шуменска крепост/ Паметник „1300 години България“ /Музей „Възраждане“. НОВИ ПАЗАР : Археологически обекти край Нови пазар. БЯЛА (Варненска): Римската крепост и античният път/ Исторически музей – Бяла.ВАРНА: Археологически музей – Варна/ Римските терми/ Морската градина. ДОБРИЧ: Етнографски комплекс „Старият Добрич“/Регионален исторически музей – Добрич/Мемориален комплекс „Хан Аспарух“. БАЛЧИК: Дворецът в Балчик и Ботаническата градина/Исторически музей – Балчик. КАВАРНА: Яйлата – археологически резерват.

ЛЕГЕНДА ЗА „СТРАЖА НА КАРАВОН“ — ЗАЩИТНИКЪТ НА ДОБРУДЖА И ЧЕРНОМОРИЕТО

Някога далеч преди да бъдат издигнати крепости, църкви и градове, над добруджанските равнини и черноморския бряг се носела легендата за дърен страж — Старата Каравонска Зора. Според преданието, Каравон бил могърен дух-воин, роден от самата земя — смес от тракийска сила, прабългарска воля и вятъра от живота на морето. Той се явявал, когато хората от тези земи се единявали — за да защитят домовете си, езиците, обичаите, традициите.

Когато пришълци нападнали брега или искали да превземат плодородната Добруджа, Каравон слизал от скалите и скритите вечни пътища, дълбоко под хоризонта. Появата му била белязана от червена зора, от вълни, които сякаш пели, и от вятър, който промъквал шепи дърни думи. Само онези, които имали чисто сърце и обич към земята,

можели да видят неговия силует — висок, с плащ от морска пяна, с очи, които блестели като звезди над Дунав.

Легендата гласи, че след като се появи една нощ пред стражите на римската крепост Дуросторум (днес Силистра), те се вдъхновили и успели да отблъснат нашественици. Оттогава хората започнали да вярват, че земята на Добруджа и Черноморието е под закрилата на невидимия Каравон — дух-пазител, който чака да защити природата, града, реката, морето, дома.

Когато поемаш на път към крепостите, резерватите, древните улици и морския бряг — шепнеш името на Каравон. Ако го направиш с искрени намерения, вятърът ще те заведе през сенките на историята и ще разкрие пред теб красотата, смелостта и търпението на земята.

И днес, казват местните, вечер край морето — когато вълните бавно докосват пясъка, а хоризонтът е обагрен в злато — се чуват далечни стонове и шум от стари мечове: това Каравон благославя дома, пази ги, шепне им да не забравят.

Силистра

Крепост „Междици табия“

Посетих Междици табия и бях впечатлен от масивните ѝ стени и бойници. Крепостта, построена през XIX век, пресъздава атмосферата на времето, когато Силистра е имала огромно стратегическо значение. Разхождайки се из подземните галерии и складови помещения, си представях дългите обсади и усилията за отбрана. От върха на укрепението се открива панорамна гледка към реката и равнината – величествена и малко поетична. Днес крепостта функционира като музей на открито, където историята и природата се срещат.

Римският град Дуросторум

След това се отправих към останките на Дуросторум, един от най-значимите римски центрове по Дунава. Разкопките разкриват кастел, храм на Юпитер, граждански сгради и некрополи. Мислейки за XI Клавдиев легион, който охранявал дунавската граница, почувствах величието на римския Дунавски лимес. Статуи, плочи, монети и мозайки оживяваха миналото, а аз обикалях останките, опитвайки се да си представя града преди повече от 2000 години.

Тутракан

Военноисторически комплекс „Тутраканска епопея“

Когато пристигнах в Тутракан, първото място, което посетих, беше мемориалният комплекс. Разходката из възстановените окопи, бункери и наблюдателни пунктове ме потопи в драмата на Първата световна война. Панорамата към Дунав подчертаваше мащаба на битките, а музейната част разказваше за стратегическите решения и жертвите на войната. Чувството беше едновременно тежко и въздействащо, напомняйки за храбростта на хората.

Етнографски музей „Дунавски риболов и лодкостроене“

Тук се потопих в живота на рибарите и лодкарите от края на XIX и началото на XX век. Видях автентични лодки, мрежи и инструменти, а фотографите ме разходиха из ежедневието на дунавските общности. Атмосферата беше толкова автентична, че почти чувах шума на реката и разговорите на рибарите.

Старият рибарски квартал

Разходката ми из стария рибарски квартал беше като връщане във времето. Дървените къщи с тераси, малките пристани и тесните улички създаваха усещане за романтика и спокойствие. Някои къщи са превърнати в ателиета или музеи, а крайбрежието предлага медитативен поглед към Дунав.

Шумен

Шуменска крепост

Крепостта ме впечатли със своята древност и сила. Разхождайки се из руините на отбранителни стени, църкви и жилищни сгради, си представях живота тук през вековете – от античността до османско време. Панорамата към града и платото беше изключителна, а откритите артефакти разказваха за богатия живот в крепостта.

Паметник „1300 години България“

Монументът на Шуменското плато ме порази със своите гранитни фигури и масивни композиции. Скулптурите разказват историята на българските владетели,

а модернистичният стил съчетава монументалност и символизъм. Гледката към равнината под паметника беше впечатляваща и остави траен спомен у мен.

Музей „Възраждане“

Музеят в старинна възрожденска сграда разкрива развитието на Шумен през XVIII–XIX век. Изложените предмети, документи и снимки ми позволиха да се потопя в ежедневието на шуменските възрожденци – от занаятите до първите театрални трупи. Стаите са подредени автентично и цялостно представят епохата на пробуждане.

Нови пазар

Археологически обекти край Нови пазар

Разходката из околностите на Нови пазар ме потопи в праисторическите и антични селища, светилища и некрополи. Тук открих останки от тракийски култови места и ранни славянски поселения. Мястото е спокойно и предлага идеални условия за историческа разходка сред природата, а археологическите проучвания продължават да разкриват тайни на миналото.

Бяла (Варна)

Римската крепост и античният път

Разхождайки се из останките на крепостта, усетих как историята на Черноморието оживява. Участъците от крепостната стена и стражевите постове разкриват стратегическата роля на района. Античният път е служил за търговия и военни маневри, а скалистият бряг предлага великолепна гледка към морето.

Исторически музей – Бяла

Музеят представя историята на региона от древността до наши дни. Експозициите включват археологически находки, етнографски предмети и документи, с акцент върху морското наследство и развитието на крайбрежната общност.

Варна

Археологически музей – Варна

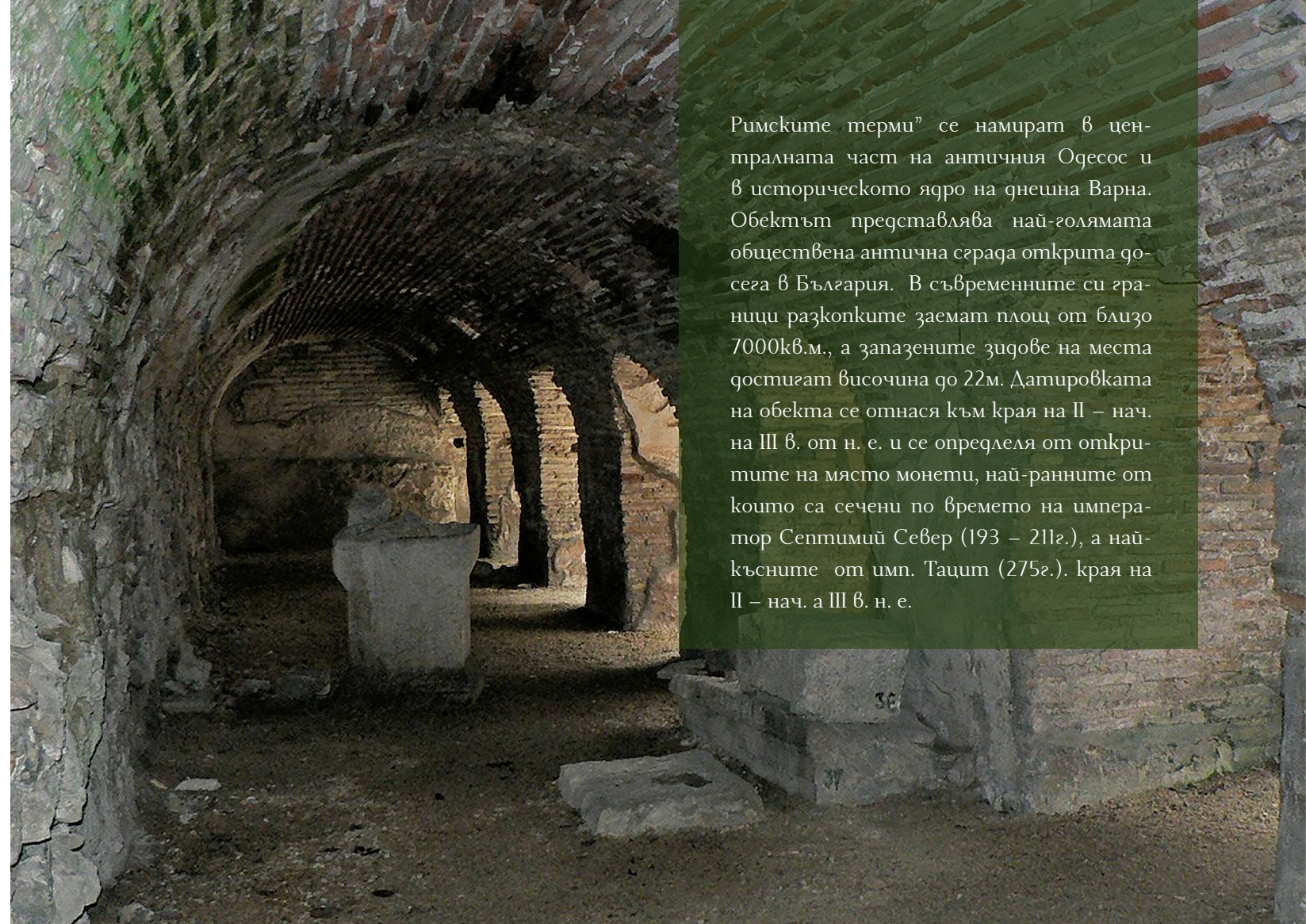
В този музей бях зашеметен от богатството на експонатите, включително прочутото Варненско злато – най-старото обработено злато в света. Разглеждайки праисторически артефакти, антични статуи и раннохристиянски предмети, почувствах как хилядолетия история оживяват пред очите ми.

Римските терми

Термите ме впечатлиха с гигантските зали, арки и водопроводни системи. Това е най-големият античен бански комплекс на Балканите, а духът на древния космополитен град сякаш присъстваше във всеки камък.

Морската градина

Разходката ми из Морската градина беше освежаваща – алеи, градини, музеи и паметници се редубаха сред зеленина и морски вятър. Панорамните площадки разкриват красиви гледки към залива, а вечер атмосферата оживява с музика и светлини.

Римските терми” се намират в централната част на античния Одесос и в историческото ядро на днешна Варна. Обектът представлява най-голямата обществена антична сграда открита досега в България. В съвременните си граници разкопките заемат площ от близо 7000кв.м., а запазените зидове на места достигат височина до 22м. Датировката на обекта се отнася към края на II – нач. на III в. от н. е. и се определя от откритите на място монети, най-ранните от които са сечени по времето на император Септимий Север (193 – 211г.), а най-късните от имп. Тацит (275г.). края на II – нач. а III в. н. е.

Добрич

Етнографски комплекс „Старият Добрич“

Комплексът ме потопи в градския живот от края на XIX век. Малки работилници, държани и ателиета показват традиционните занаяти – ножарство, кожарство, керамика. Калдъръмените улици и възрожденските къщи създават автентична атмосфера на жив музей.

Регионален исторически музей – Добрич

Музеят представя историята на Добруджа – праисторически находки, антични предмети и материали от Новото време. Особено впечатляващи са палеонтологичните колекции и интерактивните панели, които правят историята жива.

Мемориален комплекс „Хан Аспарух“

Посещението на комплекса беше емоционално – скулптурите на хан Аспарух и неговите воини излъчват динамика и величие. Мястото е символ на началото на българската

Балчик

Дворецът в Балчик и Ботаническата градина

Разходката ми в двореца и градината беше магична. Ориенталски, готически и средиземноморски елементи се преплитат, а ботаническата градина с огромния кактусов масив и терасите разкриваше невероятна гледка към морето.

Исторически музей – Балчик

Музеят представя находки от траките,

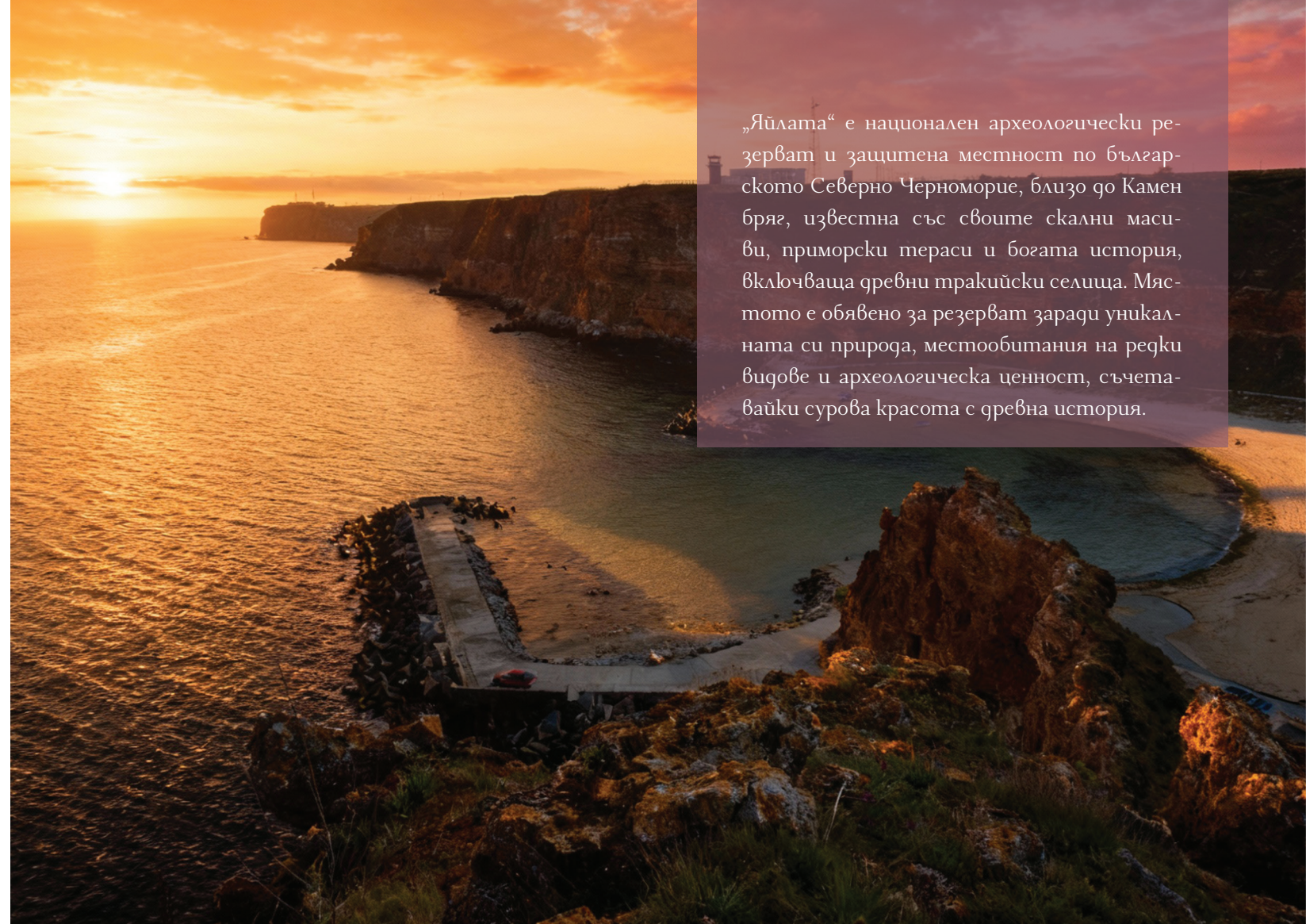
гърците, римляните и българите. Особено впечатление ми направиха експонатите от древния град Дионисополис. Залите са модерно подредени и предоставят богата информация за историята на брега.

Каварна

Яйлата – археологически резерват

Яйлата е уникално място, където природата и историята се преплитат. Върху скалите се виждат над 100 пещерни жилища, крепост от V век, некрополи и светилища. Панорамните гледки и богатото биоразнообразие допълват усещането за мистична древност.

„Яйлата“ е национален археологически резерват и защитена местност по българското Северно Черноморие, близо до Камен бряг, известна със своите скални масиви, приморски тераси и богата история, включваща древни тракийски селища. Мястото е обявено за резерват заради уникалната си природа, местообитания на редки видове и археологическа ценност, съчетавайки сурова красота с древна история.

Сканирай QR кода, изследвай маршрута и научи повече за всеки един от обектите. Чуй подкастите. Потопи се в историите за местата и открий любопитни факти, които често остават незабелязани. Позволи на аудио разказите да те водят и превърни разходката си в истинско приключение.

Глава VI

Културно- исторически маршрут
ЮГОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ

По пътя на древните цивилизации

КАРНОБАТ: Крепост „Маркели“/Карнобатски исторически музей/Етнографски комплекс. АЙТОС:Айтоска крепост и тракийски находки/ Етнографски комплекс „Генгер“/ Парк „Славеева река“. БУРГАС: Археологически музей – Бургас/ Морската градина/Културен център „Морско казино“. НЕСЕБЪР: Старият град – Несебър/ Църквите на Несебър/ Археологически музей – Несебър. ПОМОРИЕ: Тракийската куполна гробница/ Исторически музей – Анхиало/ Солниците на Помори/ . СОЗОПОЛ— „Аполония Понтика: древност и морска култура“/ Археологически музей – Созопол/ Южната крепостна стена и кула/ Старият град – Созопол. ПРИМОРСКО: Бегликташ – тракийското светилище/ Исторически музей – Приморско/ Резерват „Ропотамо“. ЦАРЕВО: Исторически музей – Царево. МАЛКО ТЪРНОВО : Исторически музей – Малко Търново/ Тракийски култови комплекси

ЛЕГЕНДА ЗА МОРСКИЯ ДУХ

Когато за първи път пристигнах на брега на Бургас, местните ми разказаха за морския дух Бургасал, пазител на залива и тайните на Черно море. Казват, че през тъмните нощи, когато вятърът носи соления аромат на морето, духът се появява между мъглата и вълните, пазейки потънали кораби и скрити съкровища на тракийски племена. Само истинският любител на историята и мистиката може да усети неговото присъствие – лекото трептене на водата, шепотът на вълните и отблясъците, които изчезват щом се приближиш. Легендата ме придружи през цялото ми пътуване из Югоизточна България – регион, където миналото и настоящето се преплитат, а тайните на историята са почти осезаеми.

Карнобат – крепост и етнографско наследство

Крепостта Маркели

Моето пътешествие започна в Карнобат. Крепостта Маркели, издигаща се на висок хълм, ме посрещна с масивните си каменни стени, остатъци от стари кули и стратегически наблюдателници. Историята разказва за византийски нашествия и български защитници, които са се сражавали за този ключов проход. Докато се разхождах по останките на крепостта, усещах как камъните шептят истории за битки, победи и паднали герои. Местните легенди добавяха мистичен елемент – твърди се, че в нощите с пълнолуние духове на древни стражи патрулират по стените, сякаш продължават да пазят града. До крепостта се стига лесно с автомобил по пътя Карнобат–Бургас или с автобус от централната част на града, а последните метри са приятна пешеходна разходка сред природата.

Карнобатският исторически музей е следващата спирка. Експозициите обхващат археологически находки от тракийската и римската епоха, оръжия, старинни документи и автентични народни носии. Всяка витрина сякаш оживява, разказвайки

Крепостта Маркели се намира на 7,5 км западно от Карнобат и респектира със своето географско местоположение и архитектурни дадености. Явява се най-големият ранновизантийски град през VII век и мощно старобългарско укрепление пред източностаропланинските проходи Ришки, Върбишки, Веселиновски, Айтоски от началото на IX в. Важен пункт е по оста Константинопол – Агрианополис – Плиска.

истории за миналото – от древни ритуали до битови сцени. След музея се отправих към етнографския комплекс, където автентични възрожденски къщи, глинени съдове и ръчно тъкани платове ме пренесоха в ежедневието на българите от XIX век. Там усещането е почти физическо – можеш да пипнеш дървото на мебелите, да вдъшаш аромата на старата къща и да чуеш ехото на миналото.

Айтос – крепост, тракийски находки и зеленина

След Карнобат продължих към Айтос. Градът ме впечатли със своята хармония между хълмовете и долините. Айтоската крепост, разположена на висок хълм над града, се издигаше внушително с дебелите си каменни стени и наблюдателни кули. Оттук се откриваше панорамна гледка към околността, а стъпките ми отекваха като ехо от миналото. Тук се пазят и тракийски находки – керамика, накити и оръжия, които свидетелстват за живота на древните жители. Разкопките показват остатъци от византийски и средновековни сгради, а всяка тухла и камък разказват своята история.

След крепостта посетих Етнографския комплекс „Генгер“, където се съхранява духът на града от XIX век. Всяка къща е съкровищница на традиции – глинени съдове, ръч-

но тъкани килими, инструменти за селско стопанство. Разходката в Парк „Славеева река“ ми даде възможност да се насладя на спокойствието и зеленината на града, където шепотът на водата и песента на птиците сякаш ми разказваха допълнителни истории от миналото.

Бургас – сърцето на морските тайни

Когато пристигнах в Бургас, веднага се насочих към Археологическия музей. Влизайки, бях поразен от богатството на експозициите – тракийски оръжия и накити, римски монети и съдове, средновековни предмети и религиозни артефакти. Разхождайки се из залите, можех да усетя как хората, които някога са живели тук, са работили, воювали и празнували. Всяка монета, всяко украшение разказваха своята история и ми позволяваха да се потопя в миналото на този край. Чувството беше като пътуване във времето – можех да усетя енергията на древните жители, които са стъпвали по същите земи.

След музея се отправих към Морската градина, емблематичното зелено сърце на Бургас. Разхождайки се по алеите, усещах леката прохлада на морския бриз и мириса на соления

въздух. Гледката към морето и красивите цветни алеи създаваха усещане за спокойствие и хармония. Пейките, скулптурите и тематичните градини ме караха да се забавя и да се наслаждавам на момента, докато наблюдавах местни жители и туристи, които също търсеха своята връзка с морето.

След това посетих Културния център „Морско казино“, който впечатлява с архитектурата си – величествена сграда с елементи от неокласически стил, разположена точно до морето. Вътре се провеждат постоянни и временни изложби, които съчетават модерно изкуство с историята на града. Виждайки картините, скулптурите и фотографиите, усетих как миналото и настоящето се преплитат, а културният дух на Бургас се усеща на всяка стена.

Разходката ми из града продължи с усещане за ритъма на Бургас – място, където историята, културата и природата се срещат, създавайки уникално преживяване, което остава в сърцето.

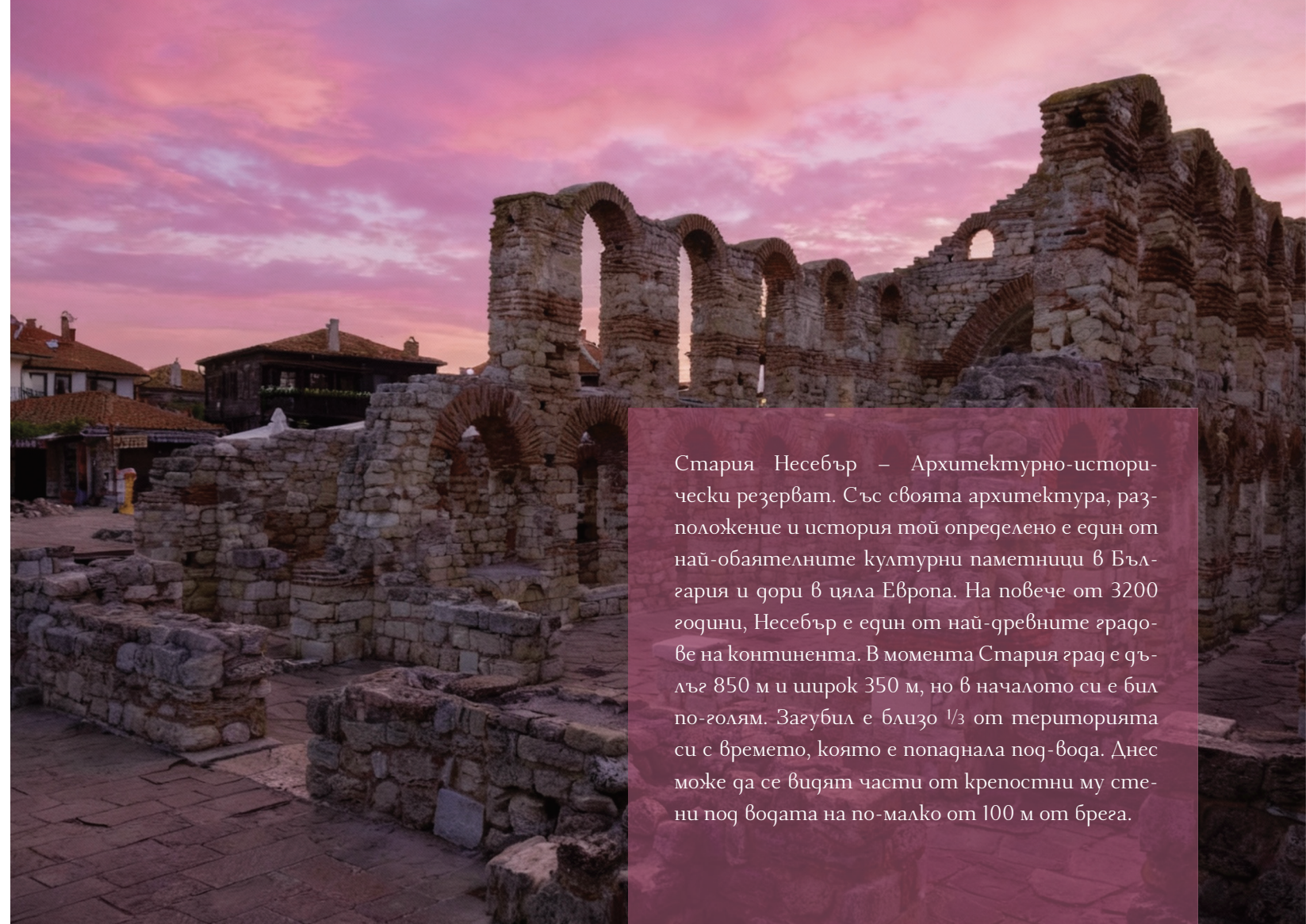

Морското казино в Бургас отваря врати през лятото на 1938 година. То е построено по заръка на общинската управа, която брои от бюджета си внушителните 2 милиона лева. Авангардната архитектура на сградата, вградена в стръмния морски бряг, я превръща в истинска сензация. Отстрани казиното прилича на кораб, врязал се в сушата. В него има луксозен ресторант, сладкарница и модерен нощен бар. Идеята за невероятния проект е на столичната архитектка Виктория Ангелова. Любопитен факт е, че заведението никога не е работило като казино. Там не е имало нито рулетка, нито други игри на късмета. И до днес остава загадка защо предшествениците ни са решили да го нарекат казино.

Несебър – град на чудеса и калдъръмени улици

След Бургас моят маршрут продължи към Несебър. Старият град ме посрещна с калдъръмени улици, стари къщи с дървени балкони и каменни фасади, които сякаш оживяха под моите стъпки. Църквите на Несебър ме впечатлиха със своите стенописи и архитектурни детайли, които съчетават византийски и български елементи. Археологическият музей разкриваше тайните на морските търговци, а легендите говорят за духове на моряци, които нощем пазят града и неговите съкровища. Разходката из града ме караше да се чувствам като част от времевата линия на Несебър, сякаш историята тук не е просто минало, а живо настояще.

Стария Несебър – Архитектурно-исторически резерват. Със своята архитектура, разположение и история той определено е един от най-обаятелните културни паметници в България и дори в цяла Европа. На повече от 3200 години, Несебър е един от най-древните градове на континента. В момента Стария град е дълъг 850 м и широк 350 м, но в началото си е бил по-голям. Загубил е близо 1/3 от територията си с времето, която е попаднала под-вода. Днес може да се видят части от крепостни му стени под водата на по-малко от 100 м от брега.

Поморие – куполна гробница и солници

Пристигайки в Поморие, първата ми спирка беше тракийската куполна гробница, която е една от най-добре запазените по българското Черноморие. Влизайки вътре, усетих особена тишина и спокойствие. Стенописите, които са оцелели през вековете, разказват за религиозните ритуали и вярвания на древните траки – техния свят, естетика и отношение към живота и смъртта. Каменната архитектура и куполната структура на гробницата демонстрират изключителното инженерно и художествено умение на древните майстори. Докато се разхождах из този древен свят, можех да си представя как тракийските владетели са били погребвани с почести и как обществото е отдавало почит на своите герои.

След това се отправих към Историческия музей – Анхиало, който впечатлява с разнообразните си колекции. Експонатите включват артефакти от тракийската и римската епоха – монети, накити, керамика и съдове за жертвоприношения. Разглеждайки залите, усетих връзката между древното минало и съвременния град. Всяка находка разказваше история за ежедневието, търговията и културния живот на хората, които някога са населявали Поморие.

Тракийска антична куполна гробница се намира под насипа на могила на 5 км западно от град Поморие. Датирана е от II – IV в. сл. Хр. Смята се, че тя е служила за „Хероон“ (Мавзолей) на богатата анхиалска фамилия, в които са се извършвали нееднократно религиозни езически ритуали. За това свидетелстват следите от отваряне на портата, която се е залоствала само отвътре. Построена е през римската епоха, но като са спазени основни принципи използвани в тракийската архитектура.

Една от най-необичайните части на града са солниците, които напомнят за индустриалното минало на Поморие. Разходката между солниците ми позволи да усетя атмосферата на мястото – соленият въздух, рововете и басейните с вода разкриват труда на поколения хора, които са добивали сол с векове. Това място съчетава история, труд и природна красота, а гледката към лагуните и морето е завладяваща.

Докато се разхождах из Поморие, усещах как различните слоеве на историята – тракийска, римска и модерна – се преплитат. Градът не е просто място за посещение, той е живо свидетелство за културата, труда и живота на хората през хилядолетията. Тишината на гробницата, експонатите в музея и разходката сред солниците създават усещане за връзка с миналото и уважение към усилията на поколенията.

Созопол – древност и морска култура

Когато пристигнах в Созопол, веднага усетих уникалната атмосфера на града – сякаш времето тук е замръзнало. Малките калдъръмени улици, старите къщи с дървени балкони и тесните алеи ме приканваха към бавни разходки и откриване на историята,

Созопол е основан още през VII век преди Новата ера, като на негово място е имало дори по-старо селище. Тогава се е казвал Аполония Понтика или Аполония Морска. Градът бързо става важно гръцко пристанище, което влияе на търговията, културата и религията в целия регион.

която се криеше във всеки ъгъл.

Първата ми спирка беше Археологическият музей на Созопол, където се потопих в богатството на античната Аполония Понтика. Музеят представя колекция от над 2 000 експоната – статуетки на богове и герои, керамични съдове, монети и предмети от ежедневието на древните жители. Особено впечатляващи бяха мраморните бюстове и амфори, които разказват за търговията, културата и религиозните вярвания на античните хора. Разглеждайки експонатите, можех да си представя как някога пристанището е било оживено, как кораби са оставяли стоки, а гражданите са вървели по тези улици преди хилядолетия.

След музея се отправих към южната крепостна стена и кулите на града. Те са останки от средновековната отбранителна система на Созопол, която е пазела града от набези и пиратски нападения. Стените са изградени от

масивни каменни блокове, а наблюдателните кули предоставят невероятна гледка към морето и околните скалисти брегове. Докато се разхождах по крепостта, можех да усетя напрежението и стратегическото значение на тези укрепления през Средновековието – място, където стражите са наблюдавали хоризонта и са охранявали живота на хората в града.

След това продължих из старите възрожденски къщи и храмове, които обаяват Созопол със златисти оттенъци по залез слънце. Много от къщите са реставрирани, но са запазили автентичните си дървени конструкции, каменни основи и характерните балкони. Тук се срещат малки църкви, като църквата „Св. Св. Кирил и Методий“, където вътрешните стенописи и икони разказват за духовния живот на града. Разходката из калдъръмените улици ме пренесе назад във времето – всеки камък и всяка фасада пазят спомен за миналото и културата на града.

Не можех да пропусна и античните останки на Аполония, които са разположени на няколко места в града. Каменни основи на сгради, участъци от стени и архитектурни фрагменти разкриват плана на античния град и неговото икономическо и културно значение. Особено впечатляващи са старите амфитеатрални структури и фрагменти от древни храмове, които свидетелстват за религиозния живот и обществения ред в

града преди хиляди години.

Созопол ме омагьоса със своята комбинация от история, култура и морска красота. От стените на крепостта до калдъръмените улици, от храмовете до музейните зали – всеки елемент разказваше история. Усетих как миналото и настоящето се преплитат и как този малък град успява да съхрани духа на хилядолетията, предавайки го на всеки, който го посети.

Приморско

Когато пристигнах в Приморско, веднага усетих магията на този край. Първата ми спирка беше Бегликташ, древното тракийско светилище, което датира от I хилядолетие пр.н.е. Това място представлява огромен комплекс от каменни блокове, подредени в полукръг, с изсечени върху тях кръгове, канали и символични знаци. Археолозите смятат, че светилището е използвано за религиозни ритуали и обреди, посветени на тракийските богове и природните сили. Разхождайки се сред камъните, усещах връзката между древността и настоящето, а мистичните резби сякаш пазеха тайните на ритуалите, извършвани тук преди хилядолетия.

След това се отправих към резерват Ропотамо, едно от най-красивите природни кътчета на България. Резерватът се намира на устието на река Ропотамо и предлага разнообразие от лагуни, скалисти брегове и уникална растителност. Тук могат да се наблюдават редки видове птици, като морски орли, и разнообразие от флора, характерна за Черноморския регион. Разходката по пътеките на резервата ми позволи да усетя спокойствието и чистотата на природата – водата, зелената и скалите създаваха усещане за хармония и пълно уединение.

Царево

В Царево посетих Историческия музей, който представя богатото рибарско и морско наследство на града. Експозицията включва автентични лодки, мрежи, инструменти за риболов и документи, разказващи за живота на рибарите от края на XIX и началото на XX век. В музея може да се видят и предмети, свързани с корабостроителството и морската търговия, както и фотографии, показващи рибарските семейства и техните традиции. Разглеждайки експонатите, можех да си представя ежедневието на хората,

които са живели в синхрон с морето и природата.

Малко Търново

След Царево се отправих към Малко Търново, където посетих тракийските култови комплекси, разположени в околностите на града. Тези комплекси включват каменни кръгове, светилища и места за обреди, датиращи от ранната и късната Желязна епоха. Археолозите са открили в района следи от жертвоприношения и символични изображения, които свидетелстват за религиозния живот на траките. Местните хора разказват, че енергията на тези места все още оказва влияние върху всеки, който стъпи там – усещане, което и аз преживях, докато се разхождах сред каменните структури и се наслаждавах на природата около тях.

Този маршрут ми показва не само историческото наследство на траките и морските общности, но и невероятната красота на Южното Черноморие – където природата, културата и историята се преплитат. Безликташ ме потопи в мистичните ритуали на древните, Ропотамо ме обгради със своята чистота и спокойствие, Царево ми разказа истории за живота на морските хора, а Малко Търново ми позволи да усетя магията на

древните култове. Разходките из тези места създадоха усещането, че пътувам през хилядолетия, докосвайки се до духа на миналото.

Югоизточна България ме научи, че историята не е само факти и дати – тя е жива, диша и се усеща навсякъде около теб. От Карнобат до Малко Търново всяка крепост, музей, църква и природен резерват разказва истории, които чакат да бъдат открити. Легендите, скритите символи и духът на миналото правят пътуването не просто туризъм, а истинско пътешествие във времето и душата на българската земя.

Сканирай QR кода, изследвай маршрута и научи повече за всеки един от обектите. Чуй подкастите. Потопи се в историите за местата и открий любопитни факти, които често остават незабелязани. Позволи на аудио разказите да те водят и превърни разходката си в истинско приключение.

СТАРА ЗАГОРА: Август Траяна/Регионалният исторически музей на Стара Загора/Музея „Николай Лилиев“.КАЗАНЛЪК: Тракийската гробница – обект на ЮНЕСКО/Историческият музей „Искра“/Розовата долина. СЛИВЕН: Къщата музей „Хаджи Димитър“/Музея на текстилната индустрия/Архитектурният комплекс „Добри Желязков – Фабрикаджията“.

Глава VII

Културно- исторически маршрут
ЮЖНА ЦЕНТРАЛНА БЪЛГАРИЯ

По пътя на легендите

ЛЕГЕНДА ЗА МОМАТА, ЧИЯТО СЪЛЗА СЪЗДАДЕ РОЗАТА

Легендата разказва за прекрасна мома на име Зара, чиято красота била толкова голяма, че дори слънцето се спирало, за да я съзерцава, а една нейна сълза, паднала в земята, се превърнала в първата роза, символ на нейната чиста любов и красота, често свързвана с района на Казанлък и Розовата долина в България.

Стара Загора

Слънцето едва се показваше над хоризонта, когато потеглих към Стара Загора. Градът ме посрещна с усещане за спокойствие и история, преплетена с модерността на съвременния живот.

Августа Траяна

Първата ми спирка бе Августа Траяна – античният форум. Стъпвайки на останките от римския град, усещах как времето се разтваря. Огромните колони и мозайките сякаш разказваха истории за търговия, ежедневие и ритуали от преди две хилядолетия. Бродех между руините и се опитвах да си представя как са живели хората тогава – как са търгували на форума, как са обсъждали новините на деня.

След това посетих Регионалния исторически музей на Стара Загора, където времето сякаш се състяваше. Експонатите обхващаха хилядолетната история на града – от праисторически находки до средновековни артефакти. Особено впечатляващи бяха златните и сребърни предмети от тракийския период, блестящи под стъклениите витрини.

Форумният комплекс на античния град обхваща повече от 7 дка. площ и е част от археологически резерват „Августа Траяна-Верея-Стара Загора“. Включва западната порта на Августа Траяна, части от двете крепостни стени, първата от които е издигната в края на II в., а втората в края на V в. и началото на VI в., каменен площад с постамент, върху който е била монтирана императорска конна статуя. Амфитеатраленият аудиториум с девет реда каменни седалки, украсен с колонада и арки е за над 1300 зрители. В северната част на форумния комплекс са разкрити останки от градските терми (бани), построени в средата на II в., с оригинална хипокаустна система за отопление – циркулация на топъл въздух в кухни под подовете и в страничните стени на залите.

Разходката ме доведе и до Музея „Николай Лилиев“ и възрожденския квартал. Каменните улици, старата архитектура и спокойната атмосфера ме потопиха в духа на Възраждането. В музея видях ръкописи, писма и фотографии на поета, които разказваха за едно време, когато словото и изкуството са били пламък за националното съзнание.

Казанлък

На следващия ден се отправих към Казанлък – градът на розите и на тракийското величие.

Първата ми спирка бе Тракийската гробница – обект на ЮНЕСКО. Стоях пред стенописите и се опитвах да възприема всеки детайл – движението на фигурите, жестовете, цветовете, които въпреки времето все още бяха живи. Мястото излъчваше мистерия и величие, като че ли времето е спряло тук.

След това посетих Историческия музей „Искра“, където историята на Казанлък и региона оживяваше чрез експонати от различни епохи. Всяка витрина разказваше за живота на хората – за битката им за оцеляване, за техните постижения и традиции.

Когато за първи път пристъпих в Розовата долина, усетих уникалната смесица от аромати и цветове. Полетата с рози се простираха на хоризонта като море от розово и лилаво, а свежият аромат на розово масло изпълваше въздуха. Всяка роза изглеждаше внимателно отгледана, сякаш природата и човешките ръце са се слели в перфектна хармония.

Разходката из малките селца и розоварните ми даде възможност да разбера колко трудолюбиво се обработват тези растения. Видях как се събират цветовете рано сутрин, когато аромата им е най-силен, и как се преработват в ароматно розово масло – истинско злато за България. Местните хора споделиха, че тази традиция е стара векове и предава изкуството на розопроизводството от поколение на поколение.

Въздухът тук не е само ароматен – той е изпълнен с история и култура. Научих за фестивалите на розата, които събират туристи и занаятчии, а всяко събитие е празник на труда и красотата на този регион. Освен розите, Розовата долина впечатлява и с живописната си природа – меки хълмове, зелени поля и реки, които отразяват слънцето.

Докато стоях сред розовите поля, усетих спокойствие и възхищение. Тук не просто се гледат цветя – усеща се духът на България, нейната история, култура и умението на хората да превръщат природата в изкуство. Розовата долина не е само място за

сетивата – тя е преживяване, което остава в сърцето.

Сливен

Последната ми спирка бе Сливен, град известен със своето „Хайдутство, Възраждане и текстилна индустрия“.

Първо посетих Къщата музей „Хаджи Димитър“. Чувството за смелост и саможертва, което струеше от оръжията, личните вещи и документите, ме впечатли силно. Тук историята за свободата придобиваше човешки измерения – всеки артефакт разказваше лична история.

След това се потопих в Музея на текстилната индустрия, където индустриалното наследство на града оживяваше пред очите ми. Машините, архивите и работните помещения показваха как текстилът е бил гръбнак на икономиката и социалния живот на Сливен.

Последната спирка бе Архитектурният комплекс „Добри Желязков – Фабрикаджията“. Бившата фабрика сега е музей, който разказва за предприемчивостта на Желязков и за

индустриалната история на града. Стоях сред машините и архивите и усещах диалог с миналото – сякаш фабриката все още дишаше и разказваше своите истории.

В края на пътуването се чувствах благодарен и изпълнен с усещане за времето и историята. През тези дни преживях почти цяла епоха на България – от римските форуми в Стара Загора, през тракийските гробници и розовите полета на Казанлък, до индустриалния и възрожденски дух на Сливен. Всяко място имаше своя уникална душа и остави незабравим отпечатък върху мен.

Глава VIII

Културно- исторически маршрут
ЮЖНА БЪЛГАРИЯ

Слънчевата порта на България

Сканирай QR кода, изследвай маршрута и научи повече за всеки един от обектите. Чуй подкастите. Потопи се в историите за местата и открий любопитни факти, които често остават незабелязани. Позволи на аудио разказите да те водят и превърни разходката си в истинско приключение.

ПАЗАРДЖИК: Катедрална църква „Успение Богородично“ / Регионален исторически музей – Пазарджик / Къща музей „Станислав Доспевски“. ПЛОВДИ : Античният театър / Старият Пловдив – архитектурен резерват / Античният стадион и Римският форум. АСЕНОВГРАД: Асенова крепост / Исторически музей – Асеновград / Манастир „Св. Кирик и Юлита“ и манастирската зона. СМОЛЯН: Регионален исторически музей – Смолян / Районът на Смолянските езера.

ЛЕГЕНДА ЗА ПАЗИТЕЛЯ НА РОДОПИТЕ – ДУХЪТ НА СМОЛЯНСКИТЕ ЕЗЕРА

Когато за първи път тръгнах към Южна България, местните ми разказаха стара легенда за духа на Родопите, наричан „Смолянския пазител“. Според преданието, този дух се появява сред мъглите над Смолянските езера и пази тайните на планината – от скритите проходи на хайдутите до магическите тракийски ритуали. Легендата гласи, че само истинският любител на историята и природата може да го види – леко сияние над водата или отражение в тъмните горски пътеки. Тази история ме съпътстваше през цялото пътуване – напомняше ми, че всяка планина, всяка крепост и всеки музей крие мистерия, която чака да бъде разкрита.

Пазарджик – храмове, музеи и изкуство

Моего пътешествие започна в Пазарджик, град с богато културно и духовно наследство. Катедралната църква „Успение Богородично“ ме посрещна с внушителните си куполи и великолепен иконостас. Докато се разхождах между масивните колони и наблюдавах сложните стенописи, усещах как историята на града оживява – всеки детайл носи посланията на поколения българи, живели тук през вековете. Легендите разказват, че в нощите на големи празници светещи образи на светици се появяват зад стъклото на витражите, сякаш напомнят за вярата и духа на миналото. Катедралата е лесно достъпна с градски транспорт – автобуси от централния площад на Пазарджик или пеша от железопътната гара.

След това посетих Регионалния исторически музей, където експонатите обхващат праисторията, римската епоха и Възраждането. Оръжия, накити, керамика и ръкописи разказваха истории за хората, които са населявали района. Музеят е организиран така, че можеш буквално да преминеш през времето – започвайки с древни ритуали, преминавайки през средновековни събития и достигайки до модерната история на града.

Моего пътуване включи и Къщата музей „Станислав Доспевски“, където родната атмосфера на художника оживява пред очите ти. Всяка стая пази спомени за живота на Доспевски, неговите картини, скици и лични вещи. Докосвайки се до четките и палитрите, чувствах се като съпричастен на неговото творческо вдъхновение.

Пловдив – антично величие и калдъръмени улици

След Пазарджик тръгнах към Пловдив, град, който сякаш съчетава всички епохи на България.

Античният театър

Античният театър ме посрещна със своята величественост – перфектно запазен и все още използван за концерти и представления. Стъпвайки по каменните редове, усещах енергията на древните зрители, които някога са аплодирали актьорите.

След това се разходих из Стария Пловдив, архитектурен резерват с калдъръмени улици, гърбени къщи с балкони и множество малки музеи и галерии. Всяка къща разказва история – за търговци, художници и обикновени хора, които са формирали духа на града.

Архитектурно-исторически резерват „Старинен Пловдив“ (известен още като Стария град) е разположен върху три от хълмовете на Пловдив – Небет тепе, Джамбаз тепе и Таксим тепе, известни още като Три хълмието, и заема площ от 35 km².

Не можех да пропусна и Античния стадион и Римския форум, които демонстрират мащаба на римската архитектура и организирания живот в града. Когато пристигнах до Античния стадион, усетих величието на времето, което е преминало тук преди почти две хилядолетия. Огромната и издължена арена ме потопи в атмосферата на древни състезания и празненства. Представих си как гражданите на града са наблюдавали атлетите, как трибуните са се изпълвали с викове и оваци, а слънцето блестеше над каменните редове. Макар стадионът да е вече в руини, все още усещаш силата на миналото – мащабът на съоръжението и вниманието към детайлите показват колко важни са били спортът и културните прояви за римските граждани.

След това се отправих към Римския форум, сърцето на античния град. Разходката из колоните, останките от храмове и административни сгради ме караше да се чувствам като част от древното общество. Форумът е бил център на търговия, политика и религия – място, където са се срещали гражданите, са се вземали решения и са се извършвали ритуали. Забелязах изяцната настилка и останки от каменни пейки, които още разказват истории за оживения живот на града.

Докато обикалях тези археологически забележителности, усещах, че всяка колона и всеки камък пазят спомен за древни хора и техните стремежи, радости и трудности.

Античният стадион и Римският форум не са просто руини – те са свидетели на една цивилизация, чието влияние достига до днес, и място, където миналото оживява пред очите ти.

❖ Античният театър на Филипополис е сред най-добре запазените антични театри в света и сред основните туристически атракции на Пловдив. Построен е по времето на римския император Марк Улпий Траян (98 – 117) сл. Хр. и е разкрит при археологически разкопки от 1968 до 1979 г. от Археологически музей Пловдив. Разположен е между Джамбаз тепе и Таксим тепе. Театърът на Филипопол е единствената запазена антична театрална сграда по българските земи. Сградата е адаптирана за съвременния културен живот на Пловдив и в нея се провеждат различни по характер спектакли за около 3500 зрители.

Асеновград – крепости и свещени места

След Пловдив посетих Асенова крепост, величествено укрепление на хълма над града. Когато пристигнах до Асенова крепост, веднага усетих величието и стратегическото значение на мястото. Разположена високо над каньона на река Асеновска, крепостта предлага зашеметяващи гледки към Родопите и околните планини. Разхождайки се из каменните стени и руините на кула и порти, можех да си представя как войници са охранявали проходите и са отблъсквали нападателите.

Особено впечатление ми направи малката църква „Св. Богородица Петричка“, която все още стои стабилна сред руините. Вътре се виждат фрагменти от стенописи, които разказват за религиозния живот на крепостта и нейното духовно значение за местното население. Стъпките ми по калдъръмените пътеки и наблюдението на отбранителните съоръжения създаваха усещане за връзка с миналото – сякаш можех да чуя звука на копита и стъпки от далечни времена.

Разлеждайки крепостта, научих, че тя е била важен пункт през Средновековието, свързан с Пловдив и други стратегически градове. Историята ѝ е изпълнена с битки,

Асеновата крепост е средновековна крепост с укрепената църква „Света Богородица Петричка“. Намира се в планината Родопи на 2 km от Асеновград, България. Крепостта е съществувала още по времето на траките, преустроена е от Византия през IX век, за да охранява вратата на Беломорския проход и да осигури византийската граница в този край.

обсади и смели защитници. Всяка каменна стена и всеки разрушен парапет ми разкриваха част от сложната ѝ съдба и смелостта на хората, които са я населявали.

Докато стоях на върха и се наслаждавах на гледката, усетих не само красотата на Родопите, но и духа на миналото – крепостта е живо свидетелство за историята на България и средновековната архитектура.

В града разгледах и Историческия музей на Асеновград, където се съхраняват артефакти от всички периоди на града – оръжия, монети, документи и предмети от ежедневието на жителите. Манастирът „Св. Кирик и Юлита“ ме впечатли със своята спокойна атмосфера, фрески и архитектура, която съчетава духовност и изящество. Мястото се намира в близост до крепостта и предлага възможност за разходка из зелените склонове на Родопите.

Смолян – сърцето на Родопите и мистиката на езерата

След Асеновград се отправих към Смолян, сърцето на Родопите. Регионалният исторически музей представя културата на родопчаните – от традиционните носии и инструменти до археологически находки, показващи живота на древните племена. Но най-вълнуващото преживяване бяха Смолянските езера. Според легендата, духът на Родопите се появява тук през нощта, а водата отразява светлината на звездите като мистичен портал. Разходката край езерата ме накара да се почувствам като част от тази магическа природа – всяко огледало на водата, всеки шум от гората и вятъра ме караха да усещам миналото и настоящето едновременно.

Тук в Родопите осъзнах, че всяко място е като книга, която чака да бъде прочетена – крепости, музеи, църкви и природни забележителности са отделни глави от едно голямо повествование. Легендите, мистиката и историческите факти се преплитат и правят пътуването едновременно образователно и магическо.

Моего пътуване из Южна България ме научи, че историята не е просто записана в книги – тя се усеща във въздуха, камъните, водата и хората. От Пазарджик до Смолян всяка

крепост, музей, църква и природна забележителност ме пренасяше в различни епохи. Разходката из градовете беше като диалог с миналото, където всеки камък разказва история, всеки музейски експонат е свидетел на отминали времена, а всяка легенда добавя мистичен слой към реалността.

Когато се връщах към София, усещах, че не просто съм посетил места – преживял съм истории, станал съм част от тях и съм оставил малка следа от присъствието си в този магичен свят на Южна България. Легендата за Смолянския пазител, духовете на крепостите и шепотът на миналото ще останат с мен завинаги – спомен, който ме свързва не само с географията на страната, но и с душата ѝ.

Родопска мистерия и тракийски легенди

Сканирай QR кода, изследвай маршрута и научи повече за всеки един от обектите. Чуй подкастите. Потопи се в историите за местата и открий любопитни факти, които често остават незабелязани. Позволи на аудио разказите да те водят и превърни разходката си в истинско приключение.

КЪРДЖАЛИ: Перперикон/ Регионален исторически музей – Кърджали/ Средновековният манастир „Св. Йоан Предтеча“. ХАСКОВО: Монументът „Света Богородица“/ Регионален исторически музей – Хасково/ Старият Хасковски часовник и градският център. ЯМБОЛ: Тракийски град Кабиле – археологически резерват/ Регионален исторически музей – Ямбол/ Безистенът.

ЛЕГЕНДАТА ЗА КАБИЛЕ И БОГИНЯТА КИБЕЛА

Отдавна, в земите около днешен Ямбол, се издигало величествено селище — град, който траките наричали Кабиле. Според старите предания, мястото било избрано не случайно. На възвишението, известно като Зайчи връх, пребивавала могъщата богиня-майка Кибела — пазителка на плодородието, на реките, на лозята и на живота сам по себе си.

Смятало се, че когато лятното слънцестоене настъпвало, слънцето изпращало своите лъчи право върху свещения връх. Траките се събирали там, на Зайчи връх, за да извършват ритуали, да благодарят на Кибела и да просят нейното благоволение за реколтата и бъдещето на града. Всяка година, когато слънцето огрявало върха, хората усещали силата на богинята — топлината, енергията, благословията.

Легендата разказва, че самата Кибела се вселила в града. Тя наблюдавала жителите,

пазела техния живот, закриляла децата и благославяла земята. С нейната помощ Кабиле процъфтявал. Но както често се случва в преданията, настъпили тежки времена — владетелят на града загинал трагично, оставяйки народа в скръб и безпомощност.

Богинята, която обичала хората си, решила да им дари надежда. Тя се спуснала от Зайчи връх и посеяла първите лозови насаждения около града. От тях излязло грозде, от което се правело вино — божествена напитка, която дарявала сила, радост и нов живот. Легендата гласи, че всяка капка вино носела частица от духа на Кибела, която съживявала сърцата на хората, връщала надеждата и красотата на Кабиле.

С времето Кабиле се превърнал в град на плодородието, културата и вярата. Жителите разказвали на децата си как богинята Кибела е обитавала Зайчи връх, как всяка година слънцето изпращало своя лъч върху свещената земя и как виното е божествен дар. И макар вековете да минали, духът на Кибела и днес, според преданието, пази земите на Кабиле, дарявайки сила на тези, които почитат историята и природата.

Родопи и Кърджали

Сутринта ме посрещна свежият въздух на Родопите. Планината беше обгърната в мека светлина, а птиците пееха като че ли специално за мен. Пътуването ми започна от Кърджали – град, който е известен с многовековната си история и с уникалната си близост до природата на Родопите. Впечатлението ми беше, че тук миналото и настоящето вървят ръка за ръка, оставяйки в града усещането за време, което едновременно тече и стои неподвижно.

Перперикон

Първата ми спирка бе Перперикон – древен скален комплекс и археологически резерват, разположен на скалисто възвишение над долината на река Арда. Когато стъпих там, усещането беше почти магическо – пред мен се разкриваха руини, каменни стъпала, издълбани в скалите, останки от храмове и крепостни стени, които пазят спомена за тракийските племена. Според археолозите Перперикон е бил свещено място, където траките са извършвали ритуали и са се свързвали с боговете. Вървейки по тесните каменни пътеки, опипвах с ръце стените и се опитвах да усетя живота на древните хора – тяхната вяра, силата им и мистиката на мястото.

Перперек, наричан и Перперикон, е ранноисторически, античен и средновековен каменен комплекс в Източните Родопи, в територията на България, състоящ се от голямо мегалитно светилище от VI – V хилядолетие пр. Хр., паметници от античността и средновековна крепост. Смята се, че при траките, Перперек е свещен скален град, столица и крепост с царски дворец. По-късно тук са живели римляни, готи, ромеи и българи.

Регионалният исторически музей

След археологическия резерват се отправих към Регионалният исторически музей на Кърджали, където историята на града и региона оживява пред очите. Музеят притежава богат археологически, етнографски и художествен фонд, показващ живота на местното население от праисторическите времена до съвременното. Най-много ме впечатлиха експонатите от тракийската епоха и старинните оръжия от средновековието – усещането за връзка с миналото беше силно и почти осезаемо.

Не пропуснах и Средновековния манастир „Св. Йоан Предтеча“, разположен сред зелената на Родопите. Манастирът е тихо и спокойно място, където човек може да се потопи в духовност и медитация. Архитектурата на храма и стенописите вътре ме накараха да се замисля за времето и усилията, вложени от поколения монаси. Тук усетих нещо повече от архитектура – усетих духа на вярата, която е съхранила българската идентичност през вековете.

Хасково

След няколко часа път пристигнах в Хасково. Градът ми се разкри като съчетание на историческо наследство и модерна градска среда. Първата ми спирка бе Монументът „Света Богородица“ – един от символите на града и най-високата статуя на Дева Мария в света. Стоейки пред нея, се почувствах малък пред величието и красотата ѝ. Монументът е разположен на хълм и от там се открива панорамна гледка към целия град и околните планини.

След това посетих Регионалния исторически музей на Хасково, който предлага богата експозиция, проследяваща историята на региона от древността до модерни времена. Особено ми хареса колекцията от археологически находки – инструменти, съдове, монети и оръжия, които разказват за живота на хората през различни епохи.

Не пропуснах и Стария Хасковски часовник и градския център. Часовниковата кула е символ на града и място, където времето сякаш се събира в един миг. Разхождайки се по централните улици, наблюдавах старите къщи, магазини и площи, където миналото на града се преплита с динамиката на съвременното.

Ямбол

След Хасково поех към Ямбол – град, който е известен със своето тракийско и средновековно наследство. Първата ми спирка бе Тракийския град Кабиле – археологически резерват, разположен в близост до Ямбол. Кабиле е бил важен тракийски и римски град и е съхранил множество артефакти, свидетелстващи за религиозния, обществен и военен живот на древните обитатели. Разхождайки се между останките от крепостните стени, храмовете и къщите, усещах как историята се слива с настоящето, а духът на древните жители сякаш ме наблюдаваше отново.

След това посетих Регионалния исторически музей на Ямбол, който представя богатството на тракийското наследство и живота на населението през вековете. Колекцията от съдове, оръжия и украшения ми даде по-пълна представа за културата и ежедневието на хората от тези земи.

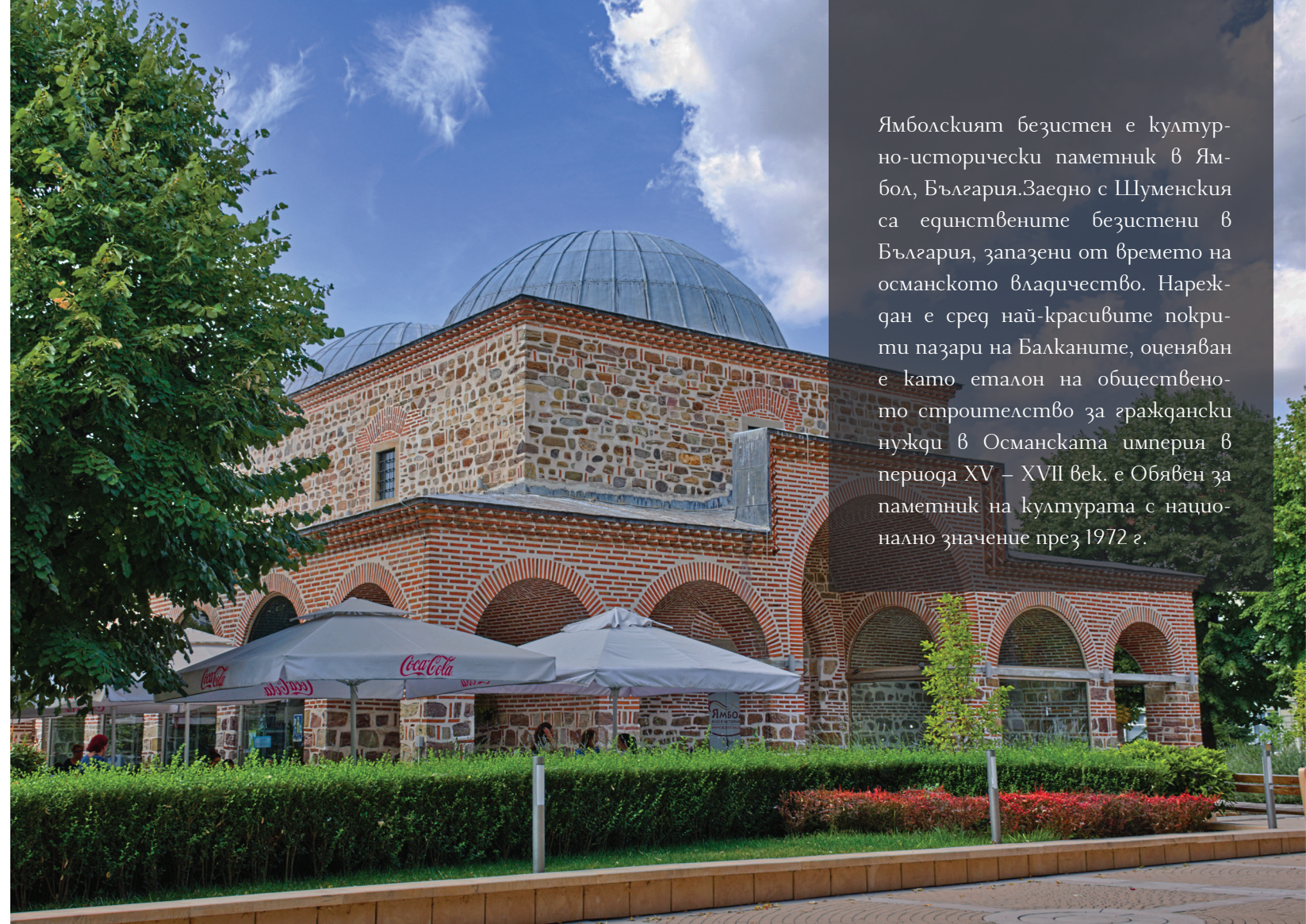
Накрая посетих Безистена – историческа сграда, използвана в миналото като покрит пазар. Сега той съхранява духа на миналото – усещането за пътуване, търговия, живи гласове и стари истории. Разхождайки се из Безистена, си представях как хората са се

срещали тук, са търгували, обменяли новини и идеи, а ароматът на подправки, платове и стоки е изпълвал въздуха.

През тези няколко дни преминах през Родопите, Кърджали, Хасково и Ямбол, като всяко място ми разкриваше пластове от историята и културата на България. В Родопите усетих магията на природата и древните ритуали на Перперикон, а в Кърджали историята оживяваше чрез музеите и манастирите. Хасково ме впечатли с внушителната статуя на Света Богородица и старинния часовник, а Ямбол ми разкри богатството на тракийското наследство и атмосферата на миналото през Безистена.

Пътуването ми през този маршрут не беше просто разглеждане на забележителности. То беше потапяне в духа на хората, които са живели, обичали, вярвали и са съхранили културното богатство на тези земи. Всеки град имаше своя уникална душа, а историята му беше жива и осезаема.

Седейки на последния хълм край Кабиле и наблюдавайки залеза, усетих пълнота и благодарност. Това пътуване ми даде не само знания за историята и културата на Родопите и Югоизточна България, но и усещането, че времето може да се разтегне – да срещне миналото, настоящето и бъдещето в един миг, ако човек е готов да го усети.

Ямболският безистен е културно-исторически паметник в Ямбол, България. Заедно с Шуменския са единствените безистени в България, запазени от времето на османското владичество. Наредан е сред най-красивите покрити пазари на Балканите, оценяван е като еталон на общественото строителство за граждански нужди в Османската империя в периода XV – XVII век. е Обявен за паметник на културата с национално значение през 1972 г.

Глава X

Културно- исторически маршрут
ЮГОЗАПАДНА БЪЛГАРИЯ

Между скрити долини и вечни легенди

Сканирай QR кода, изследвай маршрута и научи повече за всеки един от обектите. Чуй подкастите. Потопи се в историите за местата и открий любопитни факти, които често остават незабелязани. Позволи на аудио разказите да те водят и превърни разходката си в истинско приключение.

РАЗЛОГ: Исторически музей – Разлог/Църква „Св. Георги“. САНДАНСКИ: Археологически парк „Сандански“ и Базиликата на Епископ Йоан“/ Паметникът на Спартак. ПЕТРИЧ – Културно-исторически маршрут/Исторически музей – Петрич/Музей „Ванга“ (местност Рупите/ Самуилова крепост. ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ : Исторически музей – Гоце Делчев/Църква „Св. Св. Кирил и Методий“.

ЛЕГЕНДАТА ЗА ПИРИН И РИЛА – ЛЮБОВ И ВЕЧНОСТ

Според една стара и вълнуваща легенда, Рила някога била красива, чевръста и своенравна девойка, а нейният любим – силният и непознат мъж Пирин. Двамата се влюбили и оженили въпреки волята на нейните родители, които не одобрявали брака, тъй като не познавали младоженеца и се съмнявали в произхода и способностите му. Въпреки това, Рилка настояла на своето и двамата заживели на високо и усамотено място, далеч от хората.

Скоро се родили две деца – момче и момиче, които кръстили Искър и Места. Докато Рилка се грижела за дома и децата, Пирин ходел на лов. Искър и Места били палави, непрекъснато се карали и вдигали шум. Майка им многократно молела Пирин да се намеси във възпитанието, но той смятал, че това е нейна грижа.

Един ден децата се скарали жестоко. Отчаяна, Рилка извикала към небето, проклинайки съдбата си и пожелавайки всички да се вкаменят – и тя, и Пирин, и децата ѝ. В този момент прогърмяло, светкавица разцепила небето, и семейството се превърнало в онова, което познаваме и днес – Рилка станала величествената планина Рила, Пирин се вкаменил в силен и горд хребет, а децата – буйният Искър и спокойната Места – се превърнали в реки, всяка поела по своя път.

И до днес, когато Пирин поглежда на изток към долината, той вижда единствено своята дъщеря Места, а страната му, обърната към Искър, остава тъмна и засенчена – вечно тъгуваща за изгубения син. Това е история не само за любов и раздяла, но и за силата на думите и вечната следа, която оставят човешките емоции в природата.

Благовестрад

Моята първа спирка бе Старият квартал „Вароша“. Този исторически квартал се намира в подножието на планината, със своите каменни улички, стара архитектура и запазени къщи от XIX век. Разхождайки се по тесните калдъръмени улички, усещах духа на миналото – сякаш всяка къща, всяка врата разказваше история за живота на

Въведение Богородично“ е българска възрожденска църква в Благовестрад (Горна Джумая), България, част от Неврокопската епархия на Българската православна църква. Построена през 1844 година. Църквата е разположена в махалата „Вароша“. Изградена е в 1840 – 1844 година на мястото на по-стар храм, към който е имало метох на Рилския манастир и килийно училище от преди 1800 година. Майсторите строители са Доне и Христо от малешевското село Смоймирово.

хората от този край. Вароша е известен с характерната си възрожденска архитектура, гърбените еркери и красиво изработените керемидени покриви. Прекрачвайки прага на някоя стара къща, можех да усетя мириса на гърбо и камък, който пази спомена за поколенията.

След това посетих Църквата „Въведение Богородично“, построена през 1844 година. Храмът впечатлява с красивите си иконостаси и стенописи, които разказват за духовния живот на местното население. Стоейки вътре, се почувствах сякаш времето е спряло – светлината, която проникваше през стъклописите, създаваше мистична атмосфера. Църквата е символ на вярата и упоритостта на хората от този регион, които през вековете са запазили православните традиции.

След духовното потапяне, се отправих към Регионалния исторически музей на Благоевград. Музеят предлага богата колекция от археологически и етнографски находки – от праисторическите времена до съвременното. Най-силно впечатление ми направиха тракийските артефакти, старинните оръжия и документи, разкриващи живота на местните жители през различните епохи. Музеят дава възможност да се проследи развитието на района, да се разбере ежедневието и културата на хората, живели тук преди векове.

Разлог

След Благоевград моето пътешествие продължи към Разлог, град, заобиколен от величествените Пирински върхове. Първата ми спирка бе Историческият музей на Разлог. Музеят представя археологически, етнографски и художествени експонати, които разказват за живота на местните хора през вековете. Особено ми направиха впечатление експонатите от късната античност и средновековието – оръжия, накити и керамика, които съхраняват духа на древните обитатели на Разлог.

След музея посетих Църквата „Св. Георги“, построена през XIX век. Храмът е пример за типичната възрожденска църковна архитектура и впечатлява със своите стенописи и икони. Вътре се усеща атмосфера на спокойствие и духовна тишина – сякаш всички тревоги на света остават отвън. Църквата е място, където хората идват да се помолят, да почетат традициите и да се свържат с корените си.

Санџански

След Разлог поех към Санџански, град известен с мекия си климат и лековитите минерални извори. Първата ми спирка бе Археологическият парк „Санџански“ и Базиликата на епископ Йоан. Паркът предлага разходка из древни руини, които датират от ранното християнство. Базиликата е впечатляваща със своите колони, мозайки и архитектурни детайли. Докато се разхождах из парка, усещах присъствието на миналото – тук са се молили, празнували и са водели ежедневието си хора, чиито истории сега се запазват в камъка и земята.

След това посетих Паметника на Спартак, символ на свободолюбивия дух на античността. Паметникът излъчва сила и решителност – тук човек може да се замисли за борбата за свобода и смелостта на хората през вековете.

Петрич

След Санџански пътят ме отведе към Петрич, град, богат на културно-исторически забележителности. Започнах с Историческия музей на Петрич, който представя експонати от древността до съвременността – оръжия, накити, старинни ръкописи и предмети от ежедневието на местните жители. Музеят дава възможност да се проследи историята на региона и влиянието на различните култури, преминали през него.

След музея посетих Музей „Ванга“ в местността Рупите. Мястото е свързано с живота на известната пророчица, а комплексът включва храм, музей и природна зона. Разхождайки се из комплекса, усещах духовността на мястото и се удивлявах на хармонията между природата и човешкото творчество.

След духовното потапяне се отправих към Самуиловата крепост, разположена на стратегическо място над града. Крепостта е свидетелство за военната история на региона и силата на средновековните владетели. Разхождайки се по руините, си представях битките, защитниците и живота на хората, които са обитавали тези земи преди векове.

Хераклея Синтика

Посещението ми на Хераклея Синтика беше като пътуване във времето към античността. Още при пристигането усещах величието на това трако-гръцко селище, разположено в подножието на Пирин планина, близо до днешния град Петрич. Хераклея Синтика е основана през IV–III век пр.н.е. и е била важен политически, икономически и религиозен център в региона. Мястото е известно и с монетите, изсечени тук, които свидетелстват за богатството и самостоятелността на града.

Докато се разхождах по археологическите останки, виждах основите на жилища, улици и обществени сгради, които разкриват реда и организацията на древното население. Особено впечатляваща беше голямата агора, където някога гражданите са обсъждали важни въпроси и са извършвали търговски дейности. Останките от храмовете, с богато декорираните им олтари и колони, ми показаха колко важна е била религията за жителите на Хераклея Синтика.

Античният град Хераклея Синтика е сред най-привлекателните археологически обекти на Балканите през последните 15 години. Градът, основан през IV в. пр. Хр. в племенната територия на траките-синти, носи името на митичния герой Херакъл (Херкулес). В древността Хераклея Синтика е основният град в североизточните предели на древното македонско царство. В средата на II в. пр. Хр. Хераклея Синтика е покорена от римляните. Градът е покровителстван от самия Октавиан Август – основателят на Римската империя.

Един от най-впечатляващите обекти беше мраморният олтар и архитектурните фрагменти, включително каменни блокове с релефни изображения на богове и митологични сцени. Тези изкуствени елементи разкриват високо ниво на художествено майсторство и културни влияния от древногръцката традиция. Докато се разхождах между останките, можех да си представя как хората са се събирали тук за ритуали, празненства и обществени събития, а стените на сградите пазят спомени за тяхната история.

Хераклея Синтика е не само археологическо чудо, но и място, което вдъхва усещане за дух, който живее през вековете. Разходката ми из руините съчетава усещане за мистерия, древна мъдрост и величие, като всеки камък разказва историята на цивилизация, която някога е била могъща и културно развита. За мен това бе едно от най-вълнуващите преживявания, които съм имал в България – място, където историята и археологията оживяват пред очите ти.

Гоце Делчев

Последната спирка на маршрута ми бе Гоце Делчев, град, обграден от Пирин и Рила, с

богато историческо наследство. Първата ми спирка бе Историческият музей на Гоце Делчев, който представя археологически, етнографски и художествени експонати. Музеят е идеално място да се проследи историята на региона, както и живота на хората, които са живели тук през различните епохи.

След музея посетих Църквата „Св. Св. Кирил и Методий“, построена в традиционния български възрожденски стил. Храмът впечатлява със своите икони, стенописи и духовна атмосфера. Стоейки вътре, можех да усетя историята на града и вярата на хората, които са се молили тук през вековете.

Това пътешествие през Югозападна България беше истинско потапяне в историята, културата и природата на страната. Всеки град имаше своя уникална атмосфера: Благоевград с неговия стар квартал Вароша и музея, Разлог с величествената си църква и богатата история, Сандански с античните руини и паметника на Спартак, Петрич с духовната сила на Рупите и крепостта на Самуил, и Гоце Делчев с музея и църквата, които запазват духа на миналото.

Всеки обект разкриваше различен аспект от живота на хората: религията, изкуството, битът, борбата за свобода и културното наследство. Разходките из музеите и историческите обекти не бяха просто наблюдение – те бяха пътуване във времето,

среща с духа на миналото и осъзнаване на връзката между поколенията.

Седейки вечерта на хълм край Петрич и наблюдавайки залеза, усещах как историята и природата се преплитат. Въздухът носеше аромата на планината, реката, лозята и билките, а мислите ми се връщаха към хората, които някога са живели на тези земи – траки, римляни, българи и местни жители, чиито истории все още оживяват в музеите, храмовете и руините на крепостите.

Това пътуване ме научи да усещам историята не само като факти, дати и имена, а като жив дух, който присъства навсякъде – в камъка, в дървото, в светлината и тишината. Югозападна България не е само място на географска карта – това е живо наследство, което чака да бъде открито и преживяно.

Източници

Център за световно наследство на ЮНЕСКО (н.д.) – Списък на световното наследство: България, ЮНЕСКО (н.д.) – Древният град Несебър, ЮНЕСКО (н.д.) – Скално-изсечените църкви при Иваново, Национален археологически институт с музей – БАН (н.д.) – Официален уебсайт, НАИМ – БАН (н.д.) – Публикации и серии, Archaeologia Bulgarica (н.д.), Национален археологически институт с музей – БАН (н.д.) – Списание „Археология“ – архив, Асоциация на българските археолози (н.д.) – Български електронен журнал по археология (Be-JA), Българска академия на науките – Институт по история (н.д.) – Български исторически преглед, Национален исторически музей (н.д.) – Официален уебсайт, Национален археологически музей (н.д.) – Преглед на колекциите, ЮНЕСКО (н.д.) – Тракийска гробница – Казанлък, Различни автори (н.д.) – Казанлъшката гробница: археологически изследвания, Редактори на Biography.com (н.д.) – Георги Китов: трудове и открития, Фол, А., и Маразов, И. (2000) – Древна Тракия и класическият свят: Съкровища от България, Румъния и Гърция, Национален археологически институт с музей (2023) – Блясъкът на елинистическото злато: Господарят на Сакар, Министерство на културата на България (н.д.), ЮНЕСКО (н.д.) – Несебър: Доклади за състоянието на опазване, ЮНЕСКО

(н.д.) – Ивановски скални църкви: доклади за консервация и подпомагане, Скално-изсечените църкви при Иваново (н.д.) – Уикипедия, Община Несебър (н.д.) – Официален туристически и културен портал, НАИМ – БАН (н.д.) – Серия „Приноси към българската археология“, НАИМ – БАН (н.д.) – Серия Studia Praehistorica.

www.visitsofia.bg, pernik.bg, Община Кюстендил, travelme.blue, samokov.info, bulgarianhistory.org, www.facebook.com/VidinSynagogue, prizni.bg, www.vratsamuseum.com, www.lovech.bg, www.tsarevets.eu, visitbulgaria.com, www.maritime.bg, historymuseum.org, www.pleven.bg, flagman.bg, trakiatour.com, www.btsbg.org, bg.wikipedia.org, petrichhistorymuseum.com.

В разработването на сборника участваха:

Кремена Николаева, Мария Георгиева, Исмаил Касабов, Ахмед Ибрахимов, Павлин Терзиев, Николай Папазов, Виктория Стоименова, Валтер Колев, Анна Николова, Петър Андреев, Росица Карагъзова, Персиян Христов, Йоана Костова, Александър Стоименов, Деница Страшимирова, Тюркян Мехмед, Милена Гергова, Красимир Стоянов, Теодора Михайлова, Георги Събев, Силвия Пенева, Владимир Костадинов, Лилия Ангелова, Лора Тодорова, Камелия Трифонова, Християн Бенчев, Марина Попова.

УО на Национална програма за изпълнение на младежки дейности по чл. 10 а от Закона за хазарта (2023-2025), ключова област 2. „Младежки инициативи и кампании“, към Министерство на младежта и спорта, не носи отговорност за публикуваното съдържание.

WWW.ROOTSOFTIME.EU